

RP 128/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av folkpensionslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att folkpensionslagen ändras.

I propositionen föreslås sådana preciseringar i folkpensionslagen som grundar sig på EU-domstolens rättspraxis. Enligt en tolkning som följer av EU-domstolens rättspraxis ska folkpensionen betraktas som en minimiförmån enligt EU:s förordning om social trygghet på samma sätt som EU-domstolen i sin dom i mål C-189/16 Zaniewicz-Dybeck ansett i fråga om den garantipension som Sverige betalar ut. Därför föreslås det att folkpensionslagen ändras så att den motsvarar denna tolkning.

Enligt propositionen ska folkpensionerna i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet beräknas som en minimiförmån på det sätt som förutsätts i EU-domstolens rättspraxis. Folkpensionerna för personer bosatta i Finland ska beräknas enligt de nationella bestämmelserna om beräkning av förmåner också i sådana situationer där personens försäkringsperioder i en annan stat har beaktats vid beräkningen av bosättningstiden på tre år. För en person som är bosatt i Finland ska folkpensionen beräknas så att också försäkringsperioderna i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet läggs till tiden i Finland. Bestämmelserna om pro rata-beräkning i förordning om social trygghet tillämpas inte på folkpensionen. Som pensionsinkomster som inverkar på folkpensionen beaktas det faktiska beloppet av de pensionsinkomster som betalas från Finland och utlandet. Detta innebär att också den bosättningsbaserade pension som eventuellt betalas från ett annat EU-land kan beaktas.

I propositionen föreslås det att folkpension betalas endast till personer som är bosatta i Finland. Betalningen av förmåner enligt folkpensionslagen ska avbrytas från ingången av månaden efter flyttningen till utlandet.

Propositionen baserar sig till centrala delar på planen för de offentliga finanserna för 2025–2028.

Genom de föreslagna ändringarna stärks folkpensionssystemets funktion som minimipension för de i Finland bosatta personer vars arbetspension på grund av en kort arbetskarriär eller låg inkomstnivå har blivit ringa eller som inte har rätt till arbetspension.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
1.1 Bakgrund.....	4
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Folkpensionslagen	5
2.2 Lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall	5
2.3 EU:s förordning om social trygghet	6
2.4 Bestämmelser i bilagorna till förordningen om social trygghet	7
2.5 Rätt till folkpension i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet.....	8
2.6 Beräkning av folkpension i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet.....	8
2.7 Minimiförmån enligt förordningen om social trygghet	9
2.7.1 Bestämmelserna om minimiförmån i förordningen om social trygghet.....	9
2.7.2 Rättspraxis om klassificering av minimiförmån.....	9
2.7.3 Rättspraxis om beräkning av minimiförmån	10
2.7.4 Tillämpning av bestämmelsen om minimibelopp i personens bosättningsland	11
2.8 Handels- och samarbetsavtal mellan EU och Förenade kungariket Storbritannien ...	11
2.9 Överenskommelser om social trygghet	12
2.10 Antal folkpensioner som betalas till utlandet	13
2.11 Garantipension.....	15
2.12 Bedömning av nuläget	15
3 Mål 16	
4 Förslagen och deras konsekvenser	17
4.1 De viktigaste förslagen	17
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	17
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	17
4.2.1.1 Hushållens ställning.....	17
4.2.1.2 De offentliga finanserna	21
4.2.2 Andra konsekvenser för enskilda och för samhället.....	22
4.2.2.1 Likställdhet och jämställdhet mellan könen	22
4.2.2.2 Barnfamiljer.....	23
4.2.2.3 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet	23
4.2.2.4 Konsekvenser för Pensionsskyddscentralens verksamhet.....	24
5 Alternativa handlingsvägar.....	24
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	24
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	25
5.2.1 Sverige	25
5.2.2 Norge	26
5.2.3 Estland	26
6 Remissvar	27
6.1 Inkomna utlåtanden	27

6.2 Remissvar om tidpunkten för ändringens ikraftträdande.....	27
6.3 Remissvar om eftersträvad besparing.....	27
6.4 EU-rättsliga aspekter i utlåtandena.....	28
6.5 Remissvar om konsekvenserna för olika befolkningsgrupper.....	28
6.6 Övriga synpunkter.....	28
7 Specialmotivering.....	29
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag.....	30
9 Ikraftträdande.....	30
10 Verkställighet och uppföljning.....	31
11 Förhållande till andra propositioner.....	31
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning.....	31
12.1 Rätt till grundläggande försörjning.....	31
12.2 Jämlik behandling.....	34
12.3 Sammandrag.....	35
LAGFÖRSLAG.....	36
Lag om ändring av folkpensionslagen.....	36
BILAGA.....	38
PARALLELLEXT.....	38
Lag om ändring av folkpensionslagen.....	38

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

I statsminister Petteri Orpos regeringsprogram konstateras det att de offentliga finanserna måste stärkas med sammanlagt nio miljarder euro över två valperioder för att stoppa utvecklingen av skuldsättningen. Regeringens mål är att stärka de offentliga finanserna med sex miljarder euro inom denna valperiod. Målet på längre sikt är att balansera upp de offentliga finanserna och vända skuldkvoten i en sjunkande riktning till samma nivå som i resten av Norden.

Förslaget grundar sig till väsentliga delar på planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 som statsrådet beslutade om 25.4.2024. Enligt en skrivning i planen betalas inte längre förmåner enligt folkpensionslagen (568/2007) utomlands. I samband med ramförhandlingarna i april 2024 uppskattades ändringarna medföra en årlig besparing på cirka 38 miljoner från och med 2025. Under beredningen har det preciserats att ändringsförslaget gäller folkpensioner, det vill säga ålderspension och sjukpension enligt folkpensionslagen.

Folkpensionerna omfattas av tillämpningsområdet för EU:s förordning om social trygghet. EU:s förordning om social trygghet har företräde framom den nationella lagstiftningen. Att personen bor i landet kan i regel inte ställas som villkor för beviljande och utbetalning av förmåner som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet. Dessutom kan förmåner enligt förordningen flyttas från ett land till ett annat, det vill säga exporteras. Minimiförmånen enligt pensionskapitlet i förordningen om social trygghet behöver dock enligt etablerad uppfattning inte betalas utomlands.

På basis av den tolkning som följer av EU-domstolens rättspraxis tillämpas bestämmelserna om minimiförmån i EU:s förordning om social trygghet på folkpension. I propositionen föreslås det att folkpensionslagen ändras så den motsvarar denna tolkning. Folkpension ska inte betalas till personer bosatta i länder som tillämpar EU:s förordningar om social trygghet. Folkpensionerna för personer bosatta i Finland beräknas i enlighet med bestämmelserna om minimiförmån i förordningen om social trygghet.

Dessutom föreslås det att bestämmelserna om verkställighet i folkpensionslagen ändras så att utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen avbryts från ingången av månaden efter flyttningen utomlands.

1.2 Beredning

Regeringens proposition har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Utkastet till regeringens proposition var ute på remiss 25.6–6.8.2024. Utlåtande begärdes av sammanlagt 20 instanser och utöver detta hade alla som ville möjlighet att lämna ett utlåtande i Utlåtande.fi-tjänsten. Utlåtanden och handlingar relaterade till propositionen är tillgängliga i den offentliga tjänsten på adressen <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM058:00/2024>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Folkpensionslagen

Enligt 1 § i folkpensionslagen är lagens syfte att trygga försörjningen under ålderdomen och vid arbetsoförmåga för personer bosatta i Finland samt försörjningen för den efterlevande maken eller barn som är bosatta i Finland efter att en i Finland bosatt person har avlidit.

Folkpensioner enligt folkpensionslagen är ålderspension och sjukpension. Familjepensioner enligt folkpensionslagen är efterlevandepension och barnpension. Dessutom föreskriver folkpensionslagen om barnförhöjning.

I princip har personer bosatta i Finland rätt till förmåner enligt folkpensionslagen. För att pensionsrätt ska beviljas krävs vanligtvis en bosättningsperiod på tre år. För att folkpension och barnförhöjning ska beviljas krävs det att sökanden har varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år. Kravet på bosättningsperiod gäller dock inte den vars arbetsoförmåga har inträtt medan han eller hon varit bosatt i Finland och innan han eller hon har fyllt 19 år. Kravet på bosättningsperiod gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som får handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyller 16 år. Kravet för att familjepension ska beviljas är att förmånslåtarens hade varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år.

Enligt folkpensionslagen betraktas en person som bosatt i Finland, om han eller hon enligt lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) arbetar eller är bosatt i Finland. En person anses även vara bosatt i Finland då en person som vistats utomlands med stöd av nämnda lag jämföras med en person som är bosatt i Finland.

Om en förmånstagare flyttar utomlands för att bosätta sig där, utbetalas förmånen enligt folkpensionslagen för ett år från ingången av den månad som följer på flyttningen. Utbetalningen av förmånen avbryts dock från ingången av månaden efter flyttningen, om inte förmånstagaren omedelbart innan han eller hon flyttade utomlands varit bosatt i Finland i ett års tid.

2.2 Lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall

Lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall innehåller bestämmelser om förutsättningar som gäller arbete och bosättning vid tillämpningen av lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner på personer som kommer från utlandet till Finland eller som flyttar från Finland till utlandet. Lagen tillämpas tillsammans med lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner och den internationella lagstiftningen om samordning av de sociala trygghetssystemen.

I lagen föreskrivs om boende i Finland vid tillämpning av lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner. Utgångspunkten är faktiskt boende i landet. Vid tillämpning av förmånslagstiftningen anses en person vara bosatt i Finland om han eller hon har sin egentliga bostad och sitt egentliga hem här. Dessutom förutsätts att personen även i övrigt ständigt huvudsakligen vistas i Finland. I princip har en person inte rätt till bosättningsbaserade förmåner om personen flyttar utomlands för att bosätta sig där.

Enligt lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall fastställs när en person som vistas utomlands fortfarande anses vara bosatt i Finland på så sätt att personens rättighet till bosättningsbaserade förmåner kan fortsätta trots vistelsen utomlands. En person anses fortfarande vara bosatt i Finland om personen bor stadigvarande i Finland, men vistas

tillfälligt utomlands under högst sex månader. I länder som tillämpar EU-lagstiftning bedöms vistelse på det sätt som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Utsända arbetstagare, biståndsarbetare, forskare och stipendiater samt deras familjemedlemmar har ställning som bosatta i Finland i högst fem år.

2.3 EU:s förordning om social trygghet

Samordningen av de sociala trygghetsrättigheterna för personer som rör sig mellan EU-länder föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen (nedan förordningen om social trygghet) och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen. Målet är att en person inte ska förlora sin rätt till social trygghet på grund av att han eller hon har utnyttjat den rörelsefrihet som tryggas i EU:s grundfördrag. Avsikten är också att å andra sidan samordna förmånerna från olika länder så att de inte utan grund betalas ut samtidigt.

Förordningen om social trygghet tillämpas i alla EU-medlemsländer, länder som hör till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, Schweiz samt Förenade kungariket (nedan länderna som tillämpar förordningen om social trygghet).

Tillämpningsområdet för personkretsen är omfattande i förordningen om social trygghet. Tillämpningsområdet för personkretsen omfattar under vissa förutsättningar medborgare i en medlemsstat, statslösa och flyktingar. Tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet har dessutom utvidgats till att gälla tredjelandsmedborgare genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1231/2010.

Förordningen om social trygghet är direkt tillämplig lagstiftning och har företräde framför nationell lagstiftning. Förordningen om social trygghet har alltså inte satts i kraft separat genom lag i Finland, utan den tillämpas som sådan. Förordningen om social trygghet skapar dock inget gemensamt system för social trygghet i EU-länderna utan de separata nationella systemen kvarstår i kraft. Enligt fast rättspraxis har förordningen om social trygghet till enda syfte att säkerställa samordning mellan dessa system och medlemsländerna bibehåller sålunda sin behörighet att utforma sina system för social trygghet (dom 21.2.2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86 och dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946). Varje medlemsstat kan i sin lagstiftning bestämma bland annat villkoren för rätten till förmåner (21.2.2013, Salgado González C-282/11, EU:C:2013:86, dom 1.4.2008, Gouvernement de la Communauté française och Gouvernement wallon, C-212/06, EU:C:2008:178 och dom 21.7.2011, Stewart, C-503/09, EU:C:2011:500). Vid utövandet av denna behörighet måste medlemsstaterna likväl beakta unionsrätten och i synnerhet bestämmelserna i grundfördraget om rätten för varje unionsmedborgare att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorium (dom 21.2.2013, Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86 och dom 21.7.2011, Stewart, C-503/09, EU:C:2011:500). I förordningen om social trygghet är det fråga om samordning av nationella system för social trygghet, inte harmonisering av dessa.

Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) säkerställer att unionsrätten tolkas och tillämpas på samma sätt i hela EU. EU-domstolen fastställer i sista hand klassificeringen av de nationella sociala trygghetsförmånerna vid tillämpningen av förordningen om social trygghet.

Förordningen om social trygghet föreskriver bland annat om principen för sammanläggningen av försäkrings-, anställnings- och bosättningsperioder samt om principen för export av förmåner.

Kapitel 4 i avdelning III i förordningen om social trygghet gäller förmåner vid invaliditet och kapitel 5 ålders- och efterlevandepensioner. Bestämmelserna om beräkning av pensioner finns i artiklarna 50–57 i förordningen om social trygghet. I artikel 58 i förordningen om social trygghet föreskrivs om minimiförmån.

Kapitel 9 i avdelning III i förordningen om social trygghet gäller särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner. Med särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner avses sådana blandade förmåner som har drag av både social trygghet och socialt stöd. Bestämmelserna om export av förmåner tillämpas inte på särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner. Särskilda icke-avgiftsfinansierade kontantförmåner ska förtecknas i bilaga X till förordningen.

2.4 Bestämmelser i bilagorna till förordningen om social trygghet

I förordningen om social trygghet finns medlemsstatsspecifika bestämmelser i bilagorna som grundar sig på flera olika artiklar i förordningen. Enligt EU-domstolens rättspraxis är bestämmelserna i bilagorna lika förpliktande som de övriga bestämmelserna i förordningen (dom 20.9.1994, Drake, C-12/93, EU:C:1994:336).

Artikel 88 i förordningen om social trygghet gäller uppdatering av bilagorna. Enligt artikeln ska bilagorna till denna förordning uppdateras regelbundet. Enligt artikel 92 om ändringar i bilagorna till förordning (EG) nr 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordningen om social trygghet får bilagorna 1, 2, 3, 4 och 5 till tillämpningsförordningen och bilagorna VI, VII, VIII och IX till grundförordningen ändras genom en kommissionsförordning på begäran av administrativa kommissionen. Andra än bilagorna ovan ändras enligt artikel 48 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt med iakttagande av vanlig lagstiftningsordning.

Europeiska kommissionen gav ett förslag till ändring av förordningen om social trygghet i december 2016 (COM(2016) 815 final). Uppdateringen av bilagorna var en del av förslaget. Behandlingen av ändringsförslaget pågår fortfarande i Europeiska unionens råd och i Europaparlamentet. Under behandlingen av ändringsförslaget har medlemsstaterna meddelat flera ändringar i den nationella lagstiftningen som kräver en uppdatering av bestämmelserna i bilagorna. Eftersom behandlingen av ändringsförslaget ännu pågår har ändringarna som medlemsstaterna meddelat inte ännu fogats till bilagorna.

Även om bilagorna till förordningen om social trygghet är förpliktande, är EU-domstolen inte bunden till klassificeringen i bestämmelserna till bilagorna. I klassificeringen av förmåner är syftet med förmånen av central betydelse. Till exempel i dom 18.10.2007, Europeiska kommissionen mot Europaparlamentet och Europeiska unionens råd, C-299/05, EU:C:2007:608 beslutade EU-domstolen att vårdbidrag för barn enligt den dåvarande lagstiftningen i Finland skulle betraktas som en sjukförmån trots att förmånen i bestämmelserna i bilagorna angavs som särskilda icke avgiftsfinansierade förmåner.

Finland har bestämmelser om folkpensioner i bilaga VI till förordningen om social trygghet där invaliditetspension av typ A som är oberoende av försäkringsperioder definieras, i bilaga IX där förmåner som omfattas av artikel 54 i kap. 5 i fråga om sammanträffande av förmåner av samma slag definieras och i bilaga XI där beräkningen av folkpensionen vid tillämpningen av förordningen om social trygghet preciseras.

2.5 Rätt till folkpension i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet

Förordningen om social trygghet har tidigare i Finland ansetts förutsätta att folkpension även betalas till en person som bor i ett land som tillämpar förordningen om social trygghet.

Folkpensionslagen har anpassats enligt förordningen om social trygghet i fråga om krav på bosättning och bosättningsperiod. Till folkpensionslagen har det också fogats en bestämmelse om att man vid fastställande av en förmån enligt lagen vid behov ska beakta vad som föreskrivs i förordningen om social trygghet och dess föregående förordning (EEG) nr 1408/71.

Folkpensionslagen föreskriver att även en person som inte är bosatt i Finland har rätt till förmåner enligt lagen om förmånstagaren bor i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas. Med avseende på ålders- och sjukpension och barnförhöjning förutsätts även att personen omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet och att han eller hon har bott eller arbetat i Finland. I fråga om familjepension förutsätts också att förmånslåtaren omfattades av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet, hade bott eller arbetat i Finland och vid sin död bodde i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas. Således har inte 65 § om avbrytande av förmån på grund av flyttning utomlands i folkpensionslagen tillämpats i situationer där folkpensionstagaren har flyttat till ett land som tillämpar förordningen om social trygghet.

Dessutom föreskrivs det i folkpensionslagen att man vid beräkningen av bosättningsperioden på tre år som förutsätts för pensionsrätten vid behov beaktar försäkringsperioderna som uppfyllts i en annan stat där förordningen om social trygghet tillämpas, förutsatt att personen har varit bosatt i Finland i minst ett år.

2.6 Beräkning av folkpension i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet

I Finland har man tidigare ansett att då förmånstagaren omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet, ska bestämmelserna om beräkning av pensionerna i artikel 52 i förordningen om social trygghet tillämpas på beräkningen av folkpensionen. Enligt artikel 52 i förordningen om social trygghet ska förmånsbeloppet beräknas på två sätt: enligt den lagstiftning som den tillämpar om villkoren för beviljande av pensionen uteslutande uppfylls enligt nationell lagstiftning (oberoende förmån) och å andra sidan genom att beräkna ett teoretiskt belopp och därefter ett faktiskt belopp (pro-rata beräknad förmån). Den berörda personen ska ha rätt att erhålla det högsta av de belopp som har beräknats från den behöriga institutionen i varje medlemsstat.

Artikel 54 i förordningen om social trygghet begränsar tillämpningen av nationella bestämmelser som förhindrar sammanträffande av förmåner av samma slag. Sammanträffande av förmåner av samma slag är alla sammanträffande invaliditets-, ålders- och efterlevandepensionsförmåner som beräknats eller beviljats på grundval av fullgjorda försäkrings- eller bosättningsperioder för samma person. Utgångsmässigt har artikel 54 ansetts förhindra att arbets- eller bosättningsbaserad pension som betalas från ett land som tillämpar förordningen om social trygghet beaktas som pensionsinkomst i folkpensionen. I bilaga XI till förordningen om social trygghet finns en bestämmelse om beräkning av folkpension som innehåller ett undantag från bestämmelserna om beräkning av pension enligt förordningen. Bestämmelsen i bilagan gör det möjligt att beakta en arbetspension som betalats av ett annat EU-land som pensionsinkomst vid beräkningen av folkpensionen. Syftet med bestämmelsen i bilagan beskrivs i punkt 43 i ingressen till förordningen. Enligt den är syftet att säkerställa att

beloppet för den nationella pensionen inte kan understiga beloppet för den nationella pension som beräknas om alla försäkringsperioder fullgjorda i en annan medlemsstat hade fullgjorts i Finland.

I praktiken beräknar Folkpensionsanstalten folkpensionen i enlighet med bestämmelserna om beräkning av pensioner i förordningen om social trygghet, bestämmelsen i bilagan till förordningen och den därtill hörande punkten i ingressen till förordningen om social trygghet så att försäkringstiderna i övriga EU-länder läggs till försäkringstiden i Finland vid beräkning av den oberoende pensionen. Som pensionsinkomst som påverkar folkpensionen beaktas å andra sidan utöver pensioner och ersättningar som betalas från Finland enligt 22 § 1 mom. i folkpensionslagen dessutom till exempel arbetspensioner i andra EU-länder och arbetsbaserade pensioner som inte omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet.

Pensionen beräknas också som pro rata-pension enligt förordningen om social trygghet som motsvarar andelen försäkringsperioder som fullgjorts i Finland. En förmånlighetsjämförelse bli aktuell då personen bor i Finland och kravet på bosättningstid på tre år fullgörs med försäkringstiden i Finland. I regel är en oberoende pension större än en pro rata-pension.

Om personen bor i ett annat land som tillämpar förordningen om social trygghet eller om en person som bor i Finland inte har bott i Finland i tre år, får personen rätt till pension enbart med stöd av förordningen om social trygghet. Då har personen endast rätt till pro rata-pension beräknad enligt förordningen om social trygghet, dvs. ingen förmånlighetsjämförelse görs.

2.7 Minimiförmån enligt förordningen om social trygghet

2.7.1 Bestämmelserna om minimiförmån i förordningen om social trygghet

Artikel 58 i förordningen om social trygghet gäller minimiförmån. Enligt artikeln får en förmånstagare på vilken pensionskapitlet i förordningen om social trygghet är tillämpligt, i den medlemsstat där denne är bosatt, inte tilldelas ett lägre förmånsbelopp än det minimibelopp som har fastställts enligt denna lagstiftning för en försäkrings- eller bosättningsperiod som motsvarar alla de försäkringsperioder som enligt detta kapitel har beaktats för utbetalningen. Medlemsstatens behöriga institution ska under hela den tid personen är bosatt inom statens territorium betala ut ett tillägg till denne motsvarande skillnaden mellan det totala förmånsbelopp som skall utarbetas enligt detta kapitel och minimibeloppet. Förordning 1408/71 som föregick förordningen om social trygghet hade en motsvarande bestämmelse.

Enligt artikel 9 i förordningen om social trygghet ska medlemsstaterna anmäla skriftligen till Europeiska kommissionen bland annat den lagstiftning som omfattas av förordningens sakliga tillämpningsområde och de minimibelopp som avses i artikel 58. Dessa anmälningar ska årligen lämnas till Europeiska kommissionen.

2.7.2 Rättspraxis om klassificering av minimiförmån

EU-domstolen har ansett att det är fråga om en minimiförmån i den mening som avses när lagstiftningen i bosättningsstaten innehåller en specifik garanti som ska tillförsäkra dem som åtnjuter sociala trygghetsförmåner en minimiinkomst som överstiger storleken på de förmåner som de hade kunnat göra anspråk på enbart med stöd av fullgjorda försäkringsperioder och erlagda avgifter (dom 17.12.1981, Browning, 22/81, EU:C:1981:316 och dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946). Enligt rättspraxisen gäller minimiförmån de fall där förmånstagaren under en relativt kort period omfattas av lagstiftningarna i de stater där vederbörande arbetat, vilket inneburit att det sammanlagda förmånsbeloppet från dessa stater

inte gjort det möjligt för honom eller henne att uppnå en skälig levnadsnivå (dom 30.11.1977, Torri, 64/77, EU:C:1977:197, dom 17.12.1981, Browning, 22/81, EU:C:1981:316 och dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946). I EU-domstolens rättspraxis har det bekräftats att medlemsstaterna inte är skyldiga att föreskriva om minimiförmån (dom 30.11.1977, Torri, 64/77 EU:C:1977:197, dom 17.12.1981, Browning, 22/81, EU:C:1981:31622/81 och dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946).

EU-domstolen har i målet C-189/16 Zaniewicz-Dybeck ansett att garantipension enligt Sveriges socialförsäkringsbalk är minimiförmån enligt förordningen om social trygghet. Enligt EU-domstolen är avsikten med garantipensionen att säkerställa en skälig levnadsnivå för pensionstagarna genom att garantera en minimiinkomst som överskrider beloppet de är berättigade till om de endast skulle få inkomstrelaterad ålderspension, då detta belopp visar sig vara för lågt eller då de inte alls får sådan pension. Garantipensionen utgör således grundskyddet för Sveriges allmänna pensionssystem. Enligt EU-domstolen är garantipensionen i fråga på basis av sitt syfte en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet.

Eftadomstolens dom 18.4.2024, A och Arbets- och velferdsdirektoratet, E-3/23 gäller bestämmelser om minimiförmån i förordningen om social trygghet och minimiförmånen för Norges sjukpension. Enligt Eftadomstolen behöver inte minimiförmånen vara ett fast eller preciserat belopp. Det kan beräknas med tillägg och avdrag vars syfte är att beakta bland annat den berörda personens privatsituation. I domen i fråga konstateras att artikel 58 i förordningen om social trygghet gäller enligt sitt syfte huvudsakligen situationer där minimiförmånens belopp är beroende av längden på fullgjorda försäkrings- och bosättningsperioder. Det kan alltså vara fråga om en minimiförmån i den nationella förmånen även om förmånen kan höjas eller sänkas enligt försäkrings- eller bosättningsperioder. I Eftadomstolens dom tas ingen direkt ställning till om sjukpensionen enligt norsk lagstiftning är en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet, utan klassificeringen överläts till den nationella domstolen. I samband med behandlingen av ärendet i fråga anser Europeiska kommissionen i sitt skriftliga yttrande till Eftadomstolen att sjukpension utgör en minimiförmån enligt artikel 58 i förordningen om social trygghet. Den norska nationella domstolen har ännu inte meddelat något avgörande.

2.7.3 Rättspraxis om beräkning av minimiförmån

Dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946 gäller beräkning av minimiförmån enligt EU:s förordning om social trygghet. Enligt domen föreskriver den nationella lagstiftningen nödvändigtvis inte om en minimiförmån och därför är det inte möjligt att i bestämmelserna om beräkning av pension i förordningen om social trygghet fastställa särskilda och detaljerade bestämmelser om beräkning av minimiförmånen. Enligt domen i fråga kan den beräkningsmetod som grundar sig på bestämmelserna om pro rata-beräkning av pensioner i förordningen om social trygghet inte godkännas för beräkning av minimiförmånen. En sådan förmån ska beräknas i enlighet med bestämmelserna om minimiförmån i förordningen om social trygghet och bestämmelserna i den nationella lagstiftningen, dock utan tillämpning av de nationella bestämmelserna om pro rata-beräkning. I domen bekräftas dessutom att vid beräkning av rätten till minimiförmånen ska den behöriga institutionen enligt den specifika bestämmelsen i förordningen om social trygghet ta hänsyn till de faktiska pensionsinkomster som den försäkrade uppstår i en annan medlemsstat.

I domen 30.11.1977, Torri, 64/77, EU:C:1977:197 och 17.12.1981, Browning, 22/81, EU:C:1981:31622/81 fastställs det att minimiförmånen skiljer sig från den teoretiska pensionen enligt förordningen om social trygghet.

2.7.4 Tillämpning av bestämmelsen om minimibelopp i personens bosättningsland

I artikel 58 om minimiförmån i förordningen om social trygghet föreskrivs det om beviljande av förmåner i personens bosättningsland. Av hävd har det ansetts att förordningen om social trygghet således inte förutsätter att en pension som klassificeras som en minimiförmån betalas till utlandet. EU-domstolen har till exempel i målet 64/77 Torri ansett att artikeln om minimiförmån endast tillämpas om lagstiftningen i den medlemsstat inom vilken arbetstagaren är bosatt föreskriver om minimiförmån.

Före domen 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946 om Sveriges garantipension var den svenska Pensionsmyndighetens tolkning att Sveriges garantipension inte är en minimiförmån enligt förordningen och att garantipension betalades till pensionstagare bosatta i andra EU-länder. I och med EU-domstolens dom ändrade Pensionsmyndigheten sin tolkning för garantipensionstagare födda 1938 eller senare. I Sverige stiftades en temporär lag enligt vilken garantipension betalades till länder som tillämpar förordningen om social trygghet fram till utgången av 2022. I början av 2023 drog Sverige in garantipensionerna till personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet. Beviljandet av garantipension drogs in för cirka 17 000 personer som är bosatta i Finland.

2.8 Handels- och samarbetsavtal mellan EU och Förenade kungariket Storbritannien

Avtalet om handel och samarbete mellan Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen, å ena sidan, och förenade konungariket Storbritannien och Nordirland, å andra sidan (nedan handels- och samarbetsavtalet), innehåller bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen mellan Förenade kungariket och EU:s medlemsstater i situationer efter den 31 december 2020. När det gäller samordning av de sociala trygghetssystemen finns de centrala bestämmelserna i handels- och samarbetsavtalet i del två rubrik fyra avdelning I i avtalet samt i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen och i bilagorna till det protokollet. Protokollen och bilagorna till handels- och samarbetsavtalet utgör integrerade delar av avtalet.

I protokollet om samordningen av de sociala trygghetssystemen finns bestämmelser om sammanläggning av perioder och export av förmåner på samma sätt som i förordningen om social trygghet. Som ett undantag från den allmänna principen om export av förmåner föreskrivs i protokollet att invaliditetsförmåner inte behöver betalas utanför statens gränser. I situationer som omfattas av tillämpningsområdet för handels- och samarbetsavtalet har en person som bor i Förenade kungariket således inte rätt till invaliditetspension som betalas som folkpension. Personer som bor i Förenade kungariket har fortfarande vid tillämpning av handels- och samarbetsavtalet kunnat ha rätt till ålderspension som betalas som folkpension.

Artikel SSC.53 om minimiförmån i protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen innehåller motsvarande bestämmelser som artikel 58 i förordningen om social trygghet.

Lagen om tillämpning av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet mellan Europeiska unionen och Förenade kungariket (393/2022) föreskriver att vid tillämpningen av bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet iaktas i tillämpliga delar de bestämmelser i den nationella förmånslagstiftningen som tillämpas tillsammans med förordningen om social trygghet. När de bestämmelser i handels- och samarbetsavtalet som gäller samordning av de sociala trygghetssystemen tillämpas tillsammans med bestämmelserna i förmånslagstiftningen, tillämpas de bestämmelser som gäller EU-medlemsstater i tillämpliga delar på Förenade kungariket. De bestämmelser i förmånslagstiftningen i vilka det hänvisas till förordningen om

social trygghet tillämpas i tillämpliga delar tillsammans med protokollet om samordning av de sociala trygghetssystemen som fogats till handels- och samarbetsavtalet.

Genom avtalet om Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands utträde ur Europeiska unionen och Europeiska atomenergigemenskapen tryggas de sociala trygghetsrättigheter som de som utövat sin rörelsefrihet uppnått senast den 31 december 2020, och bestämmelserna i avtalet har företräde framom handels- och samarbetsavtalet. Enligt utträdesavtalet tillämpas förordningen om social trygghet på samordningen av de sociala trygghetssystemen mellan EU-länderna och Förenade kungariket i situationer som omfattas av utträdesavtalet.

2.9 Överenskommelser om social trygghet

Finland har med vissa länder ingått avtal om social trygghet som gäller förmåner enligt folkpensionslagen. I bilaterala avtal om social trygghet föreskrivs uttryckligen om betalning av förmåner som omfattas av avtalet som betalas från ett land till ett annat. Överenskommelser om social trygghet är statsfördrag som är bindande för Finland.

Överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Australien (FördrS 35–36/2009) gäller Finlands arbetspensionssystem och folkpensionen i fråga om ålderspension och förtida ålderspension. Överenskommelsen gäller personer som omfattas eller har omfattats av Finlands lagstiftning eller som har bott eller bor i Australien. I artikel 5 i överenskommelsen föreskrivs om export av förmåner. Enligt artikeln betalas förmåner till personer som är bosatta på någondera partens territorium. Artikel 15 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätten till folkpension.

Överenskommelsen om social trygghet mellan Finland och Chile (FördrS 97–98/2007) gäller för Finlands del folkpensionssystemet och arbetspensionssystemet samt pensionstagares sjukvårdsförmåner. Överenskommelsen tillämpas på personer som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen samt personer som härleder sin rätt från dessa personer. I artikel 5 i överenskommelsen föreskrivs om export av förmåner. Enligt artikeln får pensioner och andra kontantförmåner inte minskas, ändras, avbrytas eller dras in därför att förmånstagaren bor på den andra fördragsslutande partens territorium. Artikel 12 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätten till folkpension och familjepension.

Överenskommelsen mellan Finland och Israel om social trygghet (FördrS 89–90) gäller för Finlands del folkpensionssystemet, arbetspensionssystemet, försäkring mot olycksfall och yrkessjukdomar samt barnbidrag och moderskapsunderstöd. För utsända arbetstagares del gäller överenskommelsen dessutom sjukförsäkring och föräldraförmåner. Överenskommelsen tillämpas på personer som omfattas eller har omfattats av lagstiftningen samt deras familjemedlemmar och efterlevande. I artikel 5 i överenskommelsen föreskrivs om export av förmåner. Enligt artikeln får pensioner och andra kontantförmåner inte minskas, ändras, avbrytas eller dras in därför att förmånstagaren bor på den andra fördragsslutande partens territorium. Denna bestämmelse tillämpas inte på bostadsbidrag för pensionstagare i Finland. Artikel 14 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätten till folkpension och familjepension.

Överenskommelse mellan Finland och Canada om social trygghet (FördrS 5–6/1998, ändringsprotokollet FördrS 97–98/1996) gäller för Finlands del folkpensionssystemet och arbetspensionssystemet. Överenskommelsen tillämpas på personer som omfattas eller har omfattats av Canadas eller Finlands lagstiftning samt på försörjningstagare och förmånstagare enligt någondera fördragsslutande partens lagstiftning. Artikel IV i överenskommelsen gäller betalning av förmåner till utlandet. Enligt artikeln får förmåner inte minskas, ändras, inställas,

upphävas eller beslagt bara av den orsaken att förmånstagaren är bosatt på den andra fördragsslutande partens territorium, och förmånerna ska betalas till den andra partens territorium. Artikel X i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätten till folkpension och familjepension.

Överenskommelsen mellan Finland och Förenta staterna om social trygghet (FördrS 85–86/1992) gäller för Finlands del ålders-, invalid- och efterlevandepension. För utsända arbetstagares del gäller överenskommelsen dessutom sjuk- och föräldraförsäkringar och barnbidrag. Överenskommelsen tillämpas på varje person som omfattas eller omfattats av lagstiftningen i Förenta staterna eller Finland och på familjemedlemmar och efterlevande till en dylik person. I artikel 3.3 i överenskommelsen föreskrivs om export av förmåner. Enligt den tillämpas inte de bestämmelser i en fördragsslutande stats lagstiftning, som begränsar rätten till eller utbetalningen av kontantförmåner enbart på den grund att personen i fråga är bosatt eller vistas utom denna fördragsslutande stats territorium, på personer bosatta inom den andra fördragsslutande statens territorium. Artikel 6 i överenskommelsen innehåller bestämmelser om rätten till folkpension och familjepension.

Bestämmelsen i 65 § i folkpensionslagen som gäller avbrytande av utbetalning av förmån på grund av flyttning utomlands tillämpas inte om personen flyttar till ett land till vilket folkpension ska betalas enligt överenskommelsen om social trygghet.

På personer som rör sig mellan de nordiska länderna tillämpas utgångsmässigt bestämmelserna i förordningen om social trygghet. Det finns dock en gällande multilateral konvention om social trygghet mellan de nordiska länderna (FördrS 54–55/2014) som tillämpas på Island, Norge, Sverige, Finland och Danmark, inklusive Färöarna och Grönland. Konventionen tillämpas på samma förmåner som omfattas av förordningen om social trygghet. Konventionen om social trygghet gäller personer som omfattas av förordningen om social trygghet. Enligt den nordiska konventionen om social trygghet tillämpas förordningen om social trygghet på tredjelandsmedborgare. Detta är av betydelse framför allt för Danmark, Norge och Island eftersom dessa länder inte tillämpar EU-förordningen om utvidgningen av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet till att omfatta tredjelandsmedborgare.

2.10 Antal folkpensioner som betalas till utlandet

I december 2023 betalades folkpension till cirka 24 000 förmånstagare som är bosatta utomlands. Bland dessa folkpensionstagare som är bosatta utomlands bodde 74 procent, dvs. 18 000, av mottagarna i Sverige.

Nedan presenteras antalet folkpensionstagare som är bosatta utomlands och storleken på den genomsnittliga förmånen i tabellform ordnade enligt land enligt antalet pensionstagare. Den första tabellen presenterar uppgifter om alla folkpensionstagare som bor utomlands, dvs. den omfattar både ålders- och sjukpensionstagare. Ålderspensionstagare och sjukpensionstagare enligt folkpensionslagen har specificerats i tabell 2 och 3. Folkpension betalades till sammanlagt 39 länder. Siffrorna innefattar inte folkpensionstagare som är bosatta i länder utanför de nordiska länderna som är parter i konventionen om social trygghet.

Tabell 1. Folkpensionstagare bosatta utomland 31.12.2023.

Bosättningsland	Antal mottagare	Genomsnittlig förmån/mån.
Sverige	18 015	129 euro
Estland	2 046	132 euro

Bosättningsland	Antal mottagare	Genomsnittlig förmån/mån.
Tyskland	1 514	90 euro
Spanien	560	230 euro
Norge	295	164 euro
Förenade kungariket	292	123 euro
Danmark	236	148 euro
Polen	207	48 euro
Nederländerna	188	161 euro
Frankrike	184	170 euro
Italien	152	177 euro
Övriga (28 länder)	653	149 euro
Totalt	24 342	130 euro

Tabell 2. Ålderspensionstagare bosatta utomlands 31.12.2023.

Bosättningsland	Antal mottagare	Genomsnittlig förmån/mån.
Sverige	17 533	125 euro
Estland	1 911	133 euro
Tyskland	1 474	85 euro
Spanien	508	216 euro
Förenade kungariket	278	107 euro
Norge	267	147 euro
Danmark	225	143 euro
Polen	196	48 euro
Nederländerna	181	148 euro
Frankrike	178	159 euro
Italien	150	172 euro
Övriga (16 länder)	594	135 euro
Totalt	23 495	125 euro

Tabell 3. Sjukpensionstagare bosatta utomlands 31.12.2023.

Bosättningsland	Antal mottagare	Genomsnittlig förmån/mån.
Sverige	482	271 euro
Estland	135	124 euro
Spanien	52	366 euro
Tyskland	40	290 euro
Norge	28	329 euro
Förenade kungariket	14	442 euro
Schweiz	12	359 euro
Polen	11	49 euro
Slovakien	11	35 euro
Danmark	11	239 euro
Nederländerna	7	481 euro
Övriga (26 länder)	51	384 euro
Totalt	847	261 euro

2.11 Garantipension

Lagen om garantipension (703/2010) föreskriver om garantipension. Syftet med lagen är att genom pension som betalas av statsmedel trygga försörjningen för en pensionstagare som är bosatt i Finland, om pensionstagarens pensioner i övrigt inte räcker till skälig försörjning.

I beredningen av lagen om garantipension konstateras att garantipensionen är en sådan minimiförmån som avses i artikel 58 i förordningen om social trygghet och en sådan särskild icke avgiftsfinansierad kontantförmån som avses i artikel 70 (RP 50/2010 rd). Garantipensionen har anmälts till Europeiska kommissionen som minimiförmån enligt artikel 58.

2.12 Bedömning av nuläget

På grund av den senaste tidens rättspraxis om minimiförmån enligt förordningen om social trygghet och de ändringar som gjorts i folkpensionssystemet efter ikraftträdandet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet) är det motiverat att på nytt granska förfarandet för klassificering av folkpensioner i förhållande till förordningen om social trygghet.

I samband med ikraftträdandet av EES-avtalet ansågs det att folkpension även ska beviljas en sådan person som vid tidpunkten för pensionsfallet är bosatt i en annan medlemsstat (RP 227/1992 rd). För att kunna trygga folkpensionssystemets betydelse som minimipensionsskydd för personer bosatta i Finland, ändrades folkpensionslagen så att folkpensionsbeloppet står i proportion till den tid personen varit bosatt i Finland. Bosättningsbaserade pensioner ändrades också i de andra nordiska länderna så de står i proportion till bosättningstiden.

Folkpensionen antog sin nuvarande form som en pension som kompletterar förvärvspensionerna och tryggar utkomsten genom folkpensionsreformen 1996, då också folkpensionens basdel blev pensionsavhängig. Man upphörde också med att ta ut försäkrades folkpensionspremier 1996 och arbetsgivarens folkpensionsavgift slopades 2010. Numera finansieras folkpensionsutgifterna helt och hållet med statliga medel.

Syftet med folkpensionssystemet är att trygga minimiförsörjningen för pensionstagare vars arbetspension på grund av en kort yrkeskarriär eller låg inkomstnivå är liten eller som inte alls har rätt till arbetspension (RP 50/2010 rd, s. 5, RP 90/2006 rd, s. 31, RP 43/2019 rd, s. 5). Folkpensionsbeloppet påverkas av pensionstagarens familjeförhållanden, beloppet på andra pensionsinkomster samt längden på bosättningstiden i Finland. Enligt 2024 års nivå är folkpensionens fulla belopp 775,70 euro per månad för ensamstående och 692,54 euro per månad för gifta eller samboende personer. Full folkpension kan endast beviljas om pensionstagarens arbetspensioner totalt uppgår till högst 65,62 euro i månaden enligt 2024 års nivå. Till den del arbetspensionerna överstiger detta belopp minskar folkpensionen med 50 procent. Ensamstående har inte rätt till folkpension om pensionsinkomsterna överstiger 1 601,20 euro i månaden och gifta och samboende om pensionsinkomsterna överstiger 1 434,87 euro i månaden.

Folkpension är till stor del en likadan förmån som garantipensionen i Sverige och som EU-domstolen i domen 7.12.2017, *Zaniewicz-Dybeck*, C-189/16, EU:C:2017:946 har ansett vara en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet. I båda förmånerna är det fråga om ett grundskydd för personer vars pension från arbete är liten eller inte alls finns. Båda förmånerna grundar sig på bosättning och finansieras med statliga medel. Arbetspensioner och vissa andra förmåner minskar både folkpensionen och Sveriges garantipension och beloppet på båda pensionerna beror dessutom på bosättningstidens längd. För beviljande av både folkpension och Sveriges garantipension förutsätts en bosättningstid på tre år.

Enligt EU-domstolens rättspraxis som beskrivs i avsnitt 2.6 ovan är det centrala vid klassificeringen av en minimiförmån som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 58 i förordningen om social trygghet uttryckligen syftet med förmånen i fråga. Folkpensionen kan enligt sitt syfte betraktas som en minimiförmån som omfattas av tillämpningsområdet för artikel 58 i förordningen om social trygghet. Enligt bestämmelsen som fastställdes i EU-domstolens dom 7.12.2017, Zaniewicz-Dybeck, C-189/16, EU:C:2017:946 ska inte bestämmelserna om pro rata-beräkningen tillämpas på beräkning av minimiförmånen enligt förordningen om social trygghet. Pensionsinkomsternas faktiska belopp som personen får från en annan medlemsstat ska beaktas som pensionsinkomst som påverkar minimiförmånen. Folkpensionen ska således beräknas enligt bestämmelserna i folkpensionslagen med beaktande av bestämmelserna i artikel 58 i förordningen om social trygghet. Vid beräkning av folkpensionen ska man även beakta försäkringsperioder som fullgjorts i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet och bestämmelserna om pro rata-beräkningen får inte tillämpas. Vid beräkning av folkpensionen ska man i enlighet med 22 § i folkpensionslagen beakta pensionsinkomsternas belopp som betalas både från Finland och från utlandet.

Beräkningen av folkpensionen motsvarar redan för närvarande i stor utsträckning de krav som ställts för beräkning av minimiförmån eftersom det till förordning 883/2004 fogats en bestämmelse i bilagan, enligt vilken arbetspension som betalas av ett annat EU-land beaktas som pensionsinkomst vid beräkning av folkpensionen. Folkpensionen har i praktiken beräknats så att försäkringsperioder som fullgjorts i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet. I minimiförmånen kan dock även bosättningsbaserad pension som betalas av ett annat EU-land beaktas som inkomst.

Enligt beskrivningen i avsnitt 2.6.4 tillämpas enligt etablerad uppfattning inte de allmänna principerna i förordningen om att förmånen kan exporteras. På grund av den ändrade tolkningen bör nödvändiga ändringar göras i folkpensionslagen.

Artikel 58 om minimiförmån i förordningen om social trygghet förutsätter inte att förmåner som omfattas av förordningens tillämpningsområde anges i bilagorna till förordningen om social trygghet. På grund av granskningen av och ändringarna i den nationella lagstiftningen ska bestämmelserna i bilagorna uppdateras i samband med nästa uppdatering av bilagorna till förordningen om social trygghet så att de särskilda bestämmelserna om folkpension stryks ur bilagorna. När den föreslagna ändringen har trätt i kraft ska Finland i en årlig anmälan till Europeiska kommissionen meddela att folkpensionen är en minimiförmån enligt artikel 58 i förordningen om social trygghet.

Huvudregeln i den bosättningsbaserade förmånslagstiftningen är att utbetalning av bosättningsbaserade förmåner avbryts från och med permanent flyttning utomlands. Bestämmelsen om verkställighet i 65 § i folkpensionslagen, enligt vilken utbetalning av förmån enligt folkpensionslagen fortsätter i ett år då förmånstagaren flyttar utomlands för att bosätta sig, avviker från denna huvudregel. Med tanke på tydligheten och konsekvensen i lagstiftningen om bosättningsbaserade förmåner är det motiverat att utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen avbryts från och med flyttning till utlandet på motsvarande sätt som vid andra bosättningsbaserade förmåner.

3 Mål

Genom propositionen eftersträvas årliga besparingar på 38 miljoner i statsfinanserna. Genom de föreslagna ändringarna stärks folkpensionssystemets syfte att trygga försörjningen för en person bosatt i Finland då personens arbetspension på grund av en kort yrkeskarriär eller låg inkomstnivå är liten eller om rätt till arbetspension inte finns. Propositionens syfte är att ändra

folkpensionslagen så att den motsvarar EU-domstolens tolkning av klassificeringen av minimiförmån i den senaste tidens rättspraxis.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att folkpensionslagen ändras så att endast personer som är bosatta i Finland har rätt till folkpension. Dessutom föreslås det att folkpensionslagen ska ändras så att pro rata-beräkningen enligt förordningen om social trygghet inte längre tillämpas på folkpensionerna för förmånstagare som är bosatta i Finland. Ändringarna grundar sig på vad som föreskrivs i artikel 58 i förordningen om social trygghet om den minimiförmån som folkpension, dvs. ålders- och sjukpension enligt folkpensionslagen, ska betraktas som. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om verkställighet i folkpensionslagen ska ändras så att utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen avbryts från ingången av den månad som följer efter flyttningen då personen flyttar för att bosätta sig utomlands.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Hushållens ställning

Bosatta utomlands

I propositionen föreslås att folkpension inte längre betalas till pensionstagare som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet. Ändringen minskar försörjningen för dessa personer eftersom folkpensionens andel faller bort från deras inkomster. För 81 procent, dvs. knappa 20 000 folkpensionstagarna är konsekvenserna under 200 euro i månaden. Den föreslagna ändringen minskar pensionsinkomsten för cirka 4 500 folkpensionstagare med över 200 euro i månaden. Utbetalningen av folkpensioner på minst 600 euro avbryts för cirka 250 personer, varav cirka hälften är 20–64 år. Beloppen ovan är i brutto. Då eventuella skatter som ska betalas för pensionsinkomsterna beaktas kan effekten på folkpensionstagarens nettoinkomster vara mindre än det som presenteras ovan.

Nedan presenteras folkpensionens storlek för personer bosatta utomlands enligt kön och åldersgrupp 31.12.2023 i tabellform.

Tabell 4. Folkpension under 200 euro.

Kön	Åldersgrupp	Antal mottagare
Män	20–49	32
Män	50–64	224
Män	65–79	3 161
Män	80+	2 514
Kvinnor	20–49	10
Kvinnor	50–64	232
Kvinnor	65–79	6 577
Kvinnor	80+	7 082
Totalt		19 832

Tabell 5. Folkpension 200–399 euro.

Kön	Åldersgrupp	Antal mottagare
Män	20–49	11
Män	50–64	77
Män	65–79	539
Män	80+	417
Kvinnor	20–49	17
Kvinnor	50–64	91
Kvinnor	65–79	1 072
Kvinnor	80+	1 361
Totalt		3 585

Tabell 6. Folkpension 400–599 euro.

Kön	Åldersgrupp	Antal mottagare
Män	20–49	5
Män	50–64	32
Män	65–79	126
Män	80+	39
Kvinnor	20–49	11
Kvinnor	50–64	27
Kvinnor	65–79	218
Kvinnor	80+	220
Totalt		678

Tabell 7. Folkpension minst 600 euro.

Kön	Åldersgrupp	Antal mottagare
Män	20–49	33
Män	50–64	31
Män	65–79	33
Män	80+	7
Kvinnor	20–49	29
Kvinnor	50–64	29
Kvinnor	65–79	49
Kvinnor	80+	36
Totalt		247

Storleken på de pensionsinkomster som beaktats vid beräkningen av folkpensionen är cirka 500 euro för pensionstagare som är bosatta utomlands. För majoriteten, dvs. cirka 70 procent, hade folkpensionen dock beräknats enligt förordning 1408/71 som var i kraft före den nuvarande förordningen om social trygghet. I förordningen i fråga fanns ingen bilagebestämmelse som möjliggjorde beaktande av de arbetsbaserade pensioner som betalas från andra EU-länder vid beräkningen av folkpensionen. Som pensionsinkomst som ska beaktas i folkpensionen har man då använt kalkylerad finländsk arbetspension och eventuell utländsk pension som inte omfattas av förordningen om social trygghet. Den kalkylerade arbetspensionen är en teoretisk pension som beräknats utifrån den arbetspension som tjänats in i Finland och den beskriver

nödvändigtvis inte pensionstagarens faktiska situation. Det finns inga omfattande uppgifter om beloppet av de faktiska pensionsinkomsterna för folkpensionstagare som är bosatta utomlands.

Knappa 16 000 folkpensionstagare som är bosatta utomlands har ingen arbetspension alls från Finland. Enligt tillgängliga uppgifter har största delen av dessa personer dock en pensionsinkomst från utlandet. Sju procent av alla folkpensionstagare som är bosatta utomlands, dvs. cirka 1 700 pensionstagare, har noll euro i pensionsinkomster som beaktats i folkpensionen. För majoriteten av dessa personer, dvs. cirka 1 300 personer, grundar sig beräkningen av folkpensionen på förordning 1408/71, dvs. de faktiska pensionsinkomster som eventuellt betalas från andra EU-länder har inte utretts.

Enligt den gällande förordningen om social trygghet och dess bilagebestämmelse har faktiska arbetspensionsinkomster från Finland och andra länder beaktats i de beräknade folkpensionerna. För till exempel personer bosatta i Sverige är det genomsnittliga beloppet av de pensionsinkomster som beaktats vid beräkningen av folkpensionen drygt 800 euro i ålderspension och cirka 350 i sjukpension vid granskning av de folkpensioner som beräknats i enlighet med den gällande förordningen om social trygghet och dess bilagebestämmelse.

I fråga om pensioner som beräknats enligt den gällande förordningen om social trygghet och dess bilagebestämmelse för folkpensionstagare bosatta i Estland har i genomsnitt 850 euro beaktats som inkomster som inverkar på ålderspensionen och i genomsnitt 450 euro som inkomster som inverkar på sjukpension. För personer bosatta i Tyskland är de övriga pensionsinkomsterna i ålderspensionerna cirka 615 euro och i sjukpensionerna cirka 800 euro vid granskning av pensioner som beräknats enligt den gällande förordningen om social trygghet och dess bilagebestämmelse.

För personer bosatta i Spanien har folkpensionerna huvudsakligen beräknats enligt den nationella lagen utan tillämpning förordningen om social trygghet. Den finländska arbetspensionen är i genomsnitt 550 euro för folkpensionstagare bosatta i Spanien.

Beroende på lagstiftningen i pensionstagarens bosättningsland minskar avbrytandet av utbetalningen av folkpensionen inte nödvändigtvis pensionstagarens tillgängliga inkomster fullt ut. En pensionstagare som är bosatt i ett annat EU-land omfattas enligt förordningen om social trygghet av den sociala tryggheten i sitt bosättningsland. Lagstiftningen i bosättningslandet fastställer pensionstagarens rätt till socialskyddsfrämån i landet i fråga. Personer vars utbetalning av folkpensionen avbryts kan ha rätt till någon förmån i sitt bosättningsland i stället för pensionen som upphör.

Avbrytandet av utbetalningen av folkpensionen ska även gälla situationer som omfattas av tillämpningsområdet för handels- och samarbetsavtalet mellan EU och Förenade kungariket. Bestämmelserna om samordning av de sociala trygghetssystemen i handels- och samarbetsavtalet, som grundar sig på principerna och bestämmelserna i förordningen om social trygghet, ska tolkas förenligt med förordningen om social trygghet.

I propositionen föreslås att ett beslut som Folkpensionsanstalten meddelat före ikraftträdandet av den föreslagna lagen och enligt vilket en förmån enligt folkpensionslagen betalas i ett år efter flyttningen till utlandet ska kvarstå i kraft. Ändringen har således inga konsekvenser för sådana personer som innan lagen trätt i kraft har flyttat till något annat land än ett land som tillämpar förordningen om social trygghet. Utbetalningen av förmånen till dessa personer avbryts i enlighet med tidigare beslut.

De föreslagna ändringarna påverkar inte pensionerna som betalas med stöd av överenskommelser om social trygghet. Det är inte möjligt att avbryta utbetalning av pensioner till länder som omfattas av överenskommelser om social trygghet enbart genom att ändra den nationella lagstiftningen, utan ändringen kräver förhandlingar om ändringar i överenskommelsen med dessa stater.

Utbetalningen av folkpensionen avbryts inte för personer som huvudsakligen bor stadigvarande i Finland, men som vistas en del av året utomlands.

Personer bosatta i Finland

I propositionen föreslås att folkpensionslagen ändras så att folkpensionerna ska beräknas som minimiförmån i situationer som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet på det sätt som förutsätts i EU-domstolens rättspraxis. Vid beräkning av minimiförmånen under bosättnings tiden i Finland ska även pensionsperioderna som fullgjorts i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet beaktas. Vid beräkningen av minimiförmånen får man dessutom beakta pension som betalas från ett annat land som tillämpar förordningen om social trygghet.

Vid beräkningen av folkpensionerna som beräknats enligt förordningen om social trygghet som utbetalas har andra pensionsinkomster beaktats på annat sätt beroende på när pensionen börjar. Detta beror på att förordning 1408/71 som föregick den nuvarande förordningen om social trygghet inte hade någon bilagebestämmelse som möjliggjorde beaktande av de arbetsbaserade pensioner som betalas från andra EU-länder vid beräkningen av folkpensionen. Enligt propositionen ska bestämmelser och principer som gäller beräkningen av minimiförmånen beaktas i de folkpensioner som betalas i takt med att folkpensionen justeras.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik kan en ny beräkning gälla cirka 32 000 folkpensionstagare som är bosatta i Finland. Beroende på pensionstagarens privata situation kan folkpensionsbeloppet antingen öka eller minska. Folkpensionsbeloppet som beräknas som minimiförmån beror i varje enskilt fall på de faktiska fullgjorda försäkringsperioderna och på de pensionsinkomstbelopp som betalas ut, och det är inte möjligt att på förhand utreda de exakta konsekvenserna. Grovt kan man dock uppskatta att folkpensionsbeloppet kvarstår eller minskar en aning för största delen av folkpensionstagarna.

Enligt bestämmelsen i bilagan till den gällande förordningen om social trygghet betalas cirka 15 000 folkpensioner som beräknats som oberoende förmåner. En oberoende förmån innebär att villkoren för beviljande av pension endast uppfylls enligt nationell lag, dvs. pensionstagaren ska uppfylla kravet på bosättnings tid enligt folkpensionslagen. Det genomsnittliga pensionsbeloppet är 300 euro i månaden för den här gruppen. Eftersom beräkningen enligt bestämmelsen i bilagan är väldigt lika sättet att beräkna minimiförmånen kan man anta att folkpensionsbeloppet för denna grupp kvarstår i genomsnitt som för närvarande.

Antalet folkpensioner som beräknats som oberoende förmåner enligt förordning 1408/71 som tillämpats före 1.5.2010 uppgår till cirka 12 000. Det genomsnittliga pensionsbeloppet är 340 euro i månaden. För den här gruppen har man beaktat arbetspension från Finland och utländska pensioner från länder som inte omfattas av förordningen om social trygghet. Vid beräkningen av oberoende förmåner har inte försäkringsperioder som fullgjorts i andra länder beaktats. Enligt uppskattning minskar folkpensionen i genomsnitt en aning för den här gruppen eftersom man vid beräkningen av minimiförmånen beaktar faktiska pensionsinkomster som grundar sig på arbete och bosättning också från andra EU-länder. Man kan anta att dessa personers

arbetspension i genomsnitt är lägre än för de personer för vilka beräkningen har gjorts i enlighet med förordningen om social trygghet och dess bilagebestämmelse som tillämpats från och med 1.5.2010. Grovt uppskattat sänks folkpensionsbeloppet för dessa personer i och med den nya beräkningen i genomsnitt till 320 euro i månaden, dvs. folkpensionens bruttobelopp sänks med i genomsnitt cirka 20 euro.

Pro rata-pensioner som beräknats enligt den gällande förordningen om social trygghet, dvs. pensioner i proportion till försäkringsperioder som fullgjorts i Finland, utbetalas till cirka 900 pensionstagare. Det genomsnittliga pensionsbeloppet är 157 euro i månaden. Folkpensionen ska beräknas som en minimiförmån så att även försäkringsperioder som fullgjorts i andra EU-stater beaktas under bosättningsstiden i Finland och att pensionsbeloppet inte multipliceras med pro rata-koefficienten. Genom att jämföra det genomsnittliga beloppet av pensioner som beräknas som oberoende förmåner i enlighet med bestämmelsen i bilagan kan man grovt uppskatta att folkpensionens bruttobelopp ökar för denna grupp till i genomsnitt 300 euro i månaden.

Det utbetalas cirka 4 000 pro rata-pensioner som beräknats enligt förordning 1408/71 som tillämpades före 1.5.2010. Det genomsnittliga pensionsbeloppet är 300 euro i månaden. Enligt uppskattning kommer pensionsbeloppet för dessa personer att i genomsnitt kvarstå på samma nivå som för närvarande.

Garantipension betalas till uppskattningsvis 12 procent av de folkpensionstagare som är bosatta i Finland och vars folkpension kan omfattas av en ny beräkning. För dessa personer påverkar ändringen av folkpensionen i praktiken inte de disponibla pensionsinkomsterna eftersom folkpensionen dras av till fullt belopp från garantipensionens fulla belopp. Då folkpensionen minskar stiger således garantipensionen med motsvarande belopp.

Ändringarna i folkpensionsbeloppet kan även påverka bostadsbidraget för pensionstagare som betalas till uppskattningsvis 34 procent av de folkpensionstagare som är bosatta i Finland och vars folkpension kan omfattas av en ny beräkning.

4.2.1.2 De offentliga finanserna

Avbrytande av utbetalningen av folkpensioner till personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet minskar folkpensionsutgifterna med cirka 35 miljoner euro 2025 och med cirka 38 miljoner euro från och med 2026.

Personer som varit bosatta utomlands får folkpension på nytt om de flyttar tillbaka till Finland och uppfyller de lagstadgade förutsättningarna för utbetalning av folkpension. En eventuell flyttning tillbaka till Finland kan minska den besparing i folkpensionsutgifterna som den föreslagna ändringen medför. Det är svårt att förutse ändringens eventuella konsekvenser för användningen. Det bedöms dock att den föreslagna ändringen sannolikt inte leder till en omfattande återflyttning av folkpensionstagare som är bosatta utomlands.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har folkpensionen för cirka 17 000 personer bosatta i ett land som tillämpar förordningen om social trygghet beräknats som en pro rata-pension enligt förordning 1408/71 som föregick den nuvarande förordningen om social trygghet. Av detta kan slutsatsen dras att denna grupp av personer har varit bosatta utomlands när de gått i pension och att pensionen började före 1.5.2010 då den nuvarande förordningen om social trygghet började tillämpas. Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har folkpensionen för cirka 5 400 pensionstagare bosatta i ett land som tillämpar förordningen om social trygghet beräknats som en pro rata-pension enligt den gällande förordningen om social trygghet. Slutsatsen kan dras att även denna grupp av personer har bott utomlands redan då de gått i pension 1.5.2010 eller

senare. Man kan bedöma att det är osannolikt att pensionstagare som länge varit bosatta utomlands återvänder i stor skala till Finland. I fråga om personer bosatta i Sverige kan det också vara av betydelse att rätten till garantipension från Sverige upphör om man flyttar till Finland för att bosätta sig där.

Enligt Folkpensionsanstaltens statistik har under 2 000 av folkpensionstagarna som är bosatta utomlands flyttat utomlands efter att pensionen började. Det finns inga statistiska uppgifter om hur länge dessa personer har bott utomlands. Bland dessa bor närmare 800 personer i Estland. Många faktorer, såsom familjesituationen, storleken på andra inkomster, hälsotillståndet och levnadskostnadsnivån i bosättningslandet kan påverka viljan att flytta hos personer som varit bosatta utomlands en relativt kort tid.

I förordningen om social trygghet finns bestämmelser om fördelningen av kostnadsansvaret mellan länderna för pensionstagares sjukvård. Fastställandet av sjukvårdens kostnadsansvar påverkas bland annat av om personen får pension från ett eller flera länder. Om pensionstagaren endast får pension från Finland, svarar Finland för pensionstagarens sjukvårdskostnader även om personen är bosatt i ett annat land som tillämpar förordningen om social trygghet. Då faktureras kostnaderna för sjukvården som pensionstagaren får i sitt bosättningsland av Finland genom ersättning för kostnader för mellanstatlig sjukvård. Mellan de nordiska länderna och mellan Finland och Förenade kungariket har man ömsesidigt avstått från att ersätta sjukvårdskostnaderna.

Avbrytandet av utbetalningen av folkpensioner till personer bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet kan inverka på vilket land som enligt förordningen om social trygghet ansvarar för kostnaderna för pensionstagarens sjukvård. Om personen inte får någon annan pension än folkpension från Finland, överförs kostnadsansvaret för sjukvården som Finland eventuellt haft antingen till personens bosättningsland eller till ett annat land som betalar pension. Eftersom ersättningen för sjukvårdskostnaderna har slopats med de nordiska länderna och Förenade kungariket ändras inte fördelningen av kostnadsansvaret för sjukvården för dem som bor i dessa länder. I andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet bor cirka 1 800 folkpensionstagare som inte har arbetspension från Finland. Det finns ingen tillgänglig information huruvida Finland har ansvarat för sjukvårdskostnaderna för dessa personer.

Folkpensionerna för personer bosatta i Finland beräknas på nytt enligt bestämmelserna om minimiförmån i den takt som folkpensionen ska justeras. Enligt en grov uppskattning kan ändringen för personer bosatta i Finland på lång sikt minska folkpensionsutgifterna med 2 miljoner euro. I uppskattningen har konsekvenserna för garantipensionen och pensionstagarens bostadsbidrag beaktats. Enligt en grov uppskattning minskar garantipensionsutgifterna med dryga 0,2 miljoner euro men utgifterna för pensionstagarens bostadsbidrag ökar med motsvarande belopp.

Skattekonsekvenserna för de föreslagna ändringarna bedöms vara små.

4.2.2 Andra konsekvenser för enskilda och för samhället

4.2.2.1 Likställdhet och jämställdhet mellan könen

Konsekvenserna av att avbryta utbetalningen av folkpensioner till utlandet drabbar kvinnor mer än män eftersom majoriteten, dvs. 70 procent, av folkpensionstagarna som är bosatta utomlands är kvinnor. Den största gruppen som drabbas av konsekvenser är äldre kvinnor eftersom 65

procent av alla folkpensionstagare som är bosatta utomlands är kvinnor över 65 år. I gruppen under 65 år drabbar konsekvenserna lika många kvinnor och män.

Det finns lika många kvinnor och män som får en pension på under 200 euro. I december 2023 fick cirka 4 500 personer som är bosatta utomlands en folkpension på över 200 euro, bland dessa var 3 200 kvinnor och 1 300 män. Man kan uppskatta att de övriga pensionsinkomsterna för kvinnor som är bosatta utomlands i genomsnitt är lägre än männens pensionsinkomster eftersom kvinnor i genomsnitt får lägre arbetspension än män.

4.2.2.2 Barnfamiljer

Antalet barnfamiljer som är bosatta utomlands som får folkpension kan uppskattas utifrån beloppet av de barnförhöjningar som betalas utomlands. Barnförhöjning betalades till cirka hundra pensionstagare som är bosatta utomlands vid utgången av 2023. I propositionen föreslås inga ändringar i fråga om barnförhöjningen. Eftersom en förutsättning för att få barnförhöjning dock är att man får pension, upphör barnförhöjningen för de personer för vilka endast folkpension betalas i Finland. Barnförhöjning betalas fortfarande till de pensionstagare för vilka någon annan pension än sådan som avses i folkpensionslagen utbetalas och enligt vilken barnförhöjning kan betalas, till exempel arbetspension.

4.2.2.3 Konsekvenser för Folkpensionsanstaltens verksamhet

Förutsättningen för att folkpensionen ska tolkas som minimiförmån är att utbetalningen av folkpensioner för personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet avbryts. Ändringar måste göras i Folkpensionsanstaltens datasystem för att beslut om avbrytande med rätt innehåll kan fattas. Ändringen ökar sannolikt kontakten och ändringsökandet från klienter, vilket sysselsätter Folkpensionsanstaltens kundservice och de som behandlar ärenden som gäller ändringsökande. På lång sikt minskar justeringen av förhållandena som hänför sig till utbetalningen av folkpensionerna enligt lagen för de personer som är bosatta utomlands jämfört med nuläget. Om utbetalningen av folkpension till en person som får fronttillägg avbryts, dras fronttillägget in och klienten meddelas beslut om beviljande av fronttillägg till utlandet. Detta kan medföra en aning mer arbete för Folkpensionsanstalten.

Ålders- och sjukpensioner som beräknats enligt bestämmelserna om beräkning av pension i förordningen om social trygghet och i den föregående förordningen 1408/71 för personer bosatta i Finland ska beräknas enligt bestämmelserna och principerna för minimiförmån enligt förordningen om social trygghet. Detta förutsätter att det görs ändringar i Folkpensionsanstaltens datasystem för situationer under övergångsperioden och för nya pensionsbeslut. Dessutom ska information om försäkringsperioder och inkomster vid tidpunkten för justering av inkomster som inverkar på pensionen inhämtas för besluten. Att den nya beräkningen görs vid nästa justering av folkpensionen jämnar ut arbetsbördan över tid och minskar överbetalningarna samt arbetet som återkrav medför. Ändringen av beräkningssättet medför dock behov av anvisningar och utbildning för handläggare och kundservicepersonal. En ny beräkning av folkpensionerna till minimiförmån förutsätter att försäkringsperioderna utöver inkomstjusteringen behandlas och beräknas vid justeringstidpunkten. En regelbunden justering görs med två års mellanrum för personer vars utländska inkomst påverkar pensionen. För personer som omfattas av regelbundna justeringar görs justeringarna inom cirka två år från att lagen trätt i kraft. Beaktandet av pensionsinkomster som inverkar på folkpensionen på det sätt som förutsätts i minimiförmånen kan för vissa personer leda till en minskning av folkpensionen, vilket kan öka ändringsökandet.

Garantipension och bostadsbidrag för pensionstagare som betalas till personer som är bosatta i Finland kan behöva justeras samtidigt. Vissa kan få rätt till folkpension till följd av det ändrade beräkningssättet. Behandlingen av eventuella nya pensionsansökningar och justeringarna av garantipension och bostadsbidrag för pensionstagare kan medföra mer arbete för Folkpensionsanstalten.

Utbytet av de uppgifter som behövs för beräkningen av minimiförmånen enligt förordningen om social trygghet med socialförsäkringsinstitutionerna i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet omfattas av en annan process än den som hittills har tillämpats vid behandlingen av folkpensionsansökningar. Detta ändrar och kan försvåra tillgången på uppgifter som behövs från utlandet för att beräkna folkpensionen.

Ändringarna medför behov av föregripande information.

Tabell 8. Bedömning av förändringen i Folkpensionsanstaltens omkostnader

	2024	2025	2026	2027
Kostnader av engångsnatur som föränleds av verkställigheten av lagändringen, miljoner euro	0,2	1,7	1,4	0,3
Kontinuerlig omkostnadsbesparing, miljoner euro	0,0	-1,5	-1,7	-1,4
Sammanlagt, miljoner euro	0,2	0,2	-0,3	-1,1

4.2.2.4 Konsekvenser för Pensionsskyddscentralens verksamhet

Enligt 2 § 2 mom. 4 punkten i lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) och 9 § i lagen om tillämpning av Europeiska unionens lagstiftning om samordning av de sociala trygghetssystemen (352/2010) är Pensionsskyddscentralen kontaktinstitution enligt förordningen om social trygghet då uppgifter som behövs för behandlingen av pensionsansökningar utbyts mellan socialskyddsinstitutionerna i olika länder. Som ovan konstaterats ska folkpensionerna för personer bosatta i Finland beräknas på nytt enligt bestämmelserna och principerna om minimiförmånen enligt förordningen om social trygghet. Pensionsskyddscentralen och Folkpensionsanstalten ska komma överens om de praktiska tillvägagångssätten vid inhämtandet av uppgifter för den nya beräkningen. Att begära de uppgifter från andra EU-länder som behövs för en ny beräkning av folkpensionerna för folkpensionstagarna som är bosatta i Finland kan medföra extra arbete för Pensionsskyddscentralen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

Planen för de offentliga finanserna för 2025–2028 innehåller en skrivning om att förmåner enligt folkpensionslagen inte längre i fortsättningen betalas till utlandet. Propositionen grundar sig således på regeringens riktlinjer om genomförandet av vissa specificerade ändringar. Under beredningen har det preciserats att ändringsförslaget gäller folkpensioner, det vill säga ålderspension och sjukpension.

Folkpensionen avvägdes enligt bosättningstiden i samband med ikraftträdandet av EES-avtalet för att undvika export av nationellt minimiskydd i oproportionerlig omfattning (RP 227/1992 rd). Eftersom folkpensionen enligt den gällande folkpensionslagen enligt den tolkning som

följer av EU-domstolens nya rättspraxis kan betraktas som en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet, finns ingen skyldighet att betala minimiförmånen till utlandet enligt den etablerade tolkningen. Eftersom folkpension i fortsättningen inte längre betalas till andra än personer bosatta i Finland, kan det vara möjligt att förenkla folkpensionen genom att i fortsättningen slopa avvägningen av den som infördes 1994.

Då skulle det vara möjligt att reglera att rätten till folkpension uppkommer enligt en bosättningstid på tre år i Finland. Pensionsbeloppet ska inte bero på längden på bosättningstiden i Finland utan det är endast andra pensioner som betalas till personen som minskar en full folkpension. Som pensionsinkomst som minskar folkpensionen beaktas både en finländsk och en utländsk arbetspension och en utländsk bosättningsbaserad pension.

Detta förenklar sannolikt verkställigheten av folkpensionslagen eftersom Folkpensionsanstalten inte behöver utreda försäkringstiderna för beräkning av pensionsbeloppet, utan endast för att bosättningstiden på tre år uppfylls. Då avvägningen för folkpensionen slopas är det dock fråga om en betydande ändring av det nuvarande systemet, och det har inte varit möjligt att bereda ändringen och bedöma dess konsekvenser inom denna tidtabell. Bedömningen av ärendet blir således beroende av en eventuell senare granskning, liksom på en eventuell annan utveckling av det bosättningsbaserade folkpensionssystemet.

I samband med utvecklingen av lagstiftningen om det bosättningsbaserade pensionssystemet kan det eventuellt senare även behövas en bedömning av huruvida det fortfarande i och med den ändrade tolkningen finns behov att separata folkpensions- eller garantipensionssystemen, eller om det är ändamålsenligt att samordna folkpensionen och garantipensionen till en minimipension.

Under beredningen har det diskuterats om att precisera bosättningsbegreppet enligt folkpensionslagen så att bosättningstiden i Finland som beaktas i folkpensionen inte enbart tjänas in på basis av arbete. Då lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall stiftades ansågs det i enlighet med lagstiftningen om samordning av de sociala trygghetssystemen i EU att det inte kan krävas att personer som kommer till Finland för att arbeta bor i landet. Enligt lagen bedöms rätten till sociala trygghetsförmåner för personer som flyttar till Finland i första hand på basis av arbete. För personer som är bosatta utomlands som arbetar i Finland tjänas bosättningstid in för folkpensionen då inkomstnivån som krävs uppfylls (800,02 euro i månaden enligt 2024 års nivå). Beviljande av folkpension grundar sig dock inte enbart på fullgjorda bosättningsperioder, utan folkpension kan endast beviljas om andra pensionsinkomster inte överskrider inkomstnivån och om andra förutsättningar för beviljande av pension uppfylls. Bosättningsbegreppet enligt folkpensionslagen föreslås inte ändras i propositionen. Man har kommit fram till denna lösning eftersom det för en arbetstagare som arbetar i Finland och som är bosatt utomlands är fördelaktigt att bosättningstid för folkpensionen även tjänas in enbart på basis av arbete. Om arbetstagare flyttar till Finland för att bo och ansöker om folkpension då de bor här, får de också till godo den bosättningstid som tjänats in enbart på basis av arbete.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

5.2.1 Sverige

Bosättningsbaserad garantipension tryggar en grundläggande försörjning för alla som är bosatta i Sverige efter pensionsfallet. Premiebaserad arbetspension omfattar löntagare och företagare. Från det lagstadgade pensionssystemet betalas dessutom familjepensioner. Invalidpensioner betalas från sjukförsäkringssystemet.

Bestämmelser om garantipension finns i pensionssystemet genom de ändringar som gjordes på 1990-talet då den ersatte den tidigare folkpensionen. Arbetspensionsavhängig garantipension beviljas till personer med låg arbetspension. Garantipension kan beviljas från 66 års ålder. Pensionsåldern binds till förändringen i den förväntade livslängden från och med 2026. Garantipensionen finansieras med skattemedel.

Minimikravet för beviljande av garantipension är en bosättningsperiod på tre år i Sverige. För att beviljas full pension ska personen ha varit bosatt i Sverige i 40 år mellan 16 och 64 års ålder. Bosättningsperioder som fullgjorts i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet beaktas.

År 2024 är garantipensionens fulla belopp 11 603 kronor (cirka 997 euro) för ensamstående och 10 505 kronor (cirka 903 euro) för gifta. Om den försäkrade har en bosättningsperiod på under 40 år i Sverige minskar garantipensionens belopp med 1/40 för varje år som saknas. En pensionär med låga inkomster som fyllt 65 år kan dessutom få bostadstillägg och utkomststöd för pensionärer (äldreförsörjningsstöd).

Garantipension behöver inte betalas då personens månatliga arbetsinkomster är över 17 655 kronor (cirka 1 517 euro) eller 15 988 kronor (cirka 1 374 euro) för en gift person. Majoriteten av pensionärerna får garantipension.

EU-domstolens dom i målet C-189/16 Zaniewicz-Dybeck om garantipension behandlas i avsnitt 2.6. Sverige har i ett meddelande till Europeiska kommissionen angett att garantipensionen är en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet.

5.2.2 Norge

Norges pensionssystem består av tre delar. Grunden utgörs av det allmänna folkförsäkringssystemet som kompletteras av ett särskilt förtidspensionssystem och obligatoriska kollektiva tilläggs-pensionssystem. I ålderspensionen ingår en arbetsbaserad arbetspension och en kompletterande garantipension. Garantipensionen (garantipensjon) grundar sig på en bosättnings- eller arbetsbaserad försäkringstid enligt folkförsäkringssystemet. Garantipensionen är arbetspensionsavhängig och betalas endast om arbetspensionen är liten eller om ingen arbetspension alls har tjänats in.

Förutsättningen för full garantipension är en försäkringstid på minst 40 år i folkförsäkringssystemet. Om försäkringstiden inte är fullt 40 år minskar pensionsbeloppet med 1/40 för varje år som saknas. För att förmånsrätt ska uppkomma förutsätts minst tre års försäkringstid enligt bosättning eller arbete vid 16–66 års ålder.

Sjukpension kan beviljas till en försäkrad person i åldern 18–67 och vars arbets- och inkomstförmåga är permanent nedsatt med minst 50 procent till följd av sjukdom, lyte eller skada. Förutsättningen för sjukpension är en försäkringstid på minst tre år som fullgjorts i Norge enligt bosättning eller arbete under tiden före ansökan om förmånen. I lagen föreskrivs om sjukpensionens minimibelopp. Sjukpensionens minimibelopp är cirka 25 000–32 000 euro i året. Eftadomstolens avgörande E-3/23 som gäller bestämmelser om minimiförmån i förordningen om social trygghet och minimibeloppet för Norges sjukpension har behandlats i avsnitt 2.6.2.

5.2.3 Estland

I Estland består det lagstadgade pensionsskyddet av bosättningsbaserad folkpension och inkomstbaserad arbetspension. Det är endast personer som inte får någon annan pension som är berättigade till folkpension. Utöver de lagstadgade pensionerna kan pensionsskyddet kompletteras med frivilliga tilläggs pensioner. På grund av arbetsförmåga kan en förmån för arbetsförmåga betalas från arbetslöshetskassan.

Folkpensionsbeloppet är 372 euro i månaden. Förutsättningen för beviljande av folkpension är att pensionsåldern uppnås. Dessutom förutsätts att den sökande har bott i Estland i minst fem år omedelbart före pensionen ansöks. Folkpension beviljas inte om personen får pension från utlandet.

Estland har i ett meddelande till Europeiska kommissionen angett att folkpensionen är en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet.

6 Remissvar

6.1 Inkomna utlåtanden

Det kom in 27 utlåtanden om utkastet till regeringens proposition. Av remissinstanserna var 16 organisationer, ministerier, myndigheter och motsvarande aktörer, tre av dessa meddelade att de inte hade något utlåtande. Det kom in 11 utlåtanden som kan betraktas som utlåtanden av enskilda medborgare. Remissvaren tog främst ställning till ändringsförslaget om avbrytande av pensioner som betalas till utlandet.

6.2 Remissvar om tidpunkten för ändringens ikraftträdande

Enligt Folkpensionsanstaltens utlåtande finns det inte tillräckligt med tid för att genomföra ändringen om den föreslagna lagen träder i kraft den 1 januari 2025 och om de folkpensioner som betalas till länder som tillämpar förordningen om social trygghet ska avbrytas från den 1 januari 2025.

Ett överklagbart beslut om avbrytande av utbetalningen av folkpensionen meddelas till förmånstagaren. Enligt Folkpensionsanstaltens utlåtande har Folkpensionsanstalten planerat att utnyttja robotteknik för att meddela beslut. Om lagen träder i kraft den 1 januari 2025 kan beslut meddelas först i januari 2025. Detta skulle enligt utlåtandet vara för sent med tanke på betalningarna av folkpensioner för januari. Enligt Folkpensionsanstaltens utlåtande är avbrytandet av betalningen av pensioner från ingången av månaden efter lagens ikraftträdande ett realistiskt alternativ med tanke på lagberedningen och genomförandet av lagändringen.

Också i flera andra utlåtanden framfördes det att en tillräckligt lång övergångstid måste ges till de föreslagna ändringarna. I remissvaren föreslogs till exempel en övergångsperiod på två år eller ett stegvis införande av reformen så att betalningen av folkpensioner till utlandet begränsas endast i fråga om nya pensioner.

För att säkerställa genomförandet av den föreslagna ändringen har propositionen med anledning av iakttagelserna i Folkpensionsanstaltens utlåtande ändrats så att betalningen av folkpension för pensionstagare bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet avbryts från ingången av månaden efter ikraftträdandet av lagen och inte från ikraftträdandet av lagen.

6.3 Remissvar om eftersträvd besparing

Särskilt i många utlåtanden från privatpersoner ansågs besparingen i statsekonomi som eftersträvas genom ändringen vara orealistisk eftersom pensionärerna ansågs flytta tillbaka till Finland. I remissvaret ansågs detta leda till att statens utgifter ökar eftersom pensionärer bosatta i Finland kan ha rätt till kompletterande socialskyddsförmåner och dessutom behöver de hälso- och sjukvårdstjänster.

Å andra sidan ansågs det i remissvaren att det är ändamålsenligt att rikta besparingarna enligt propositionen, eftersom försörjningen måste tryggas för personer bosatta i Finland.

I justitieministeriets utlåtande framfördes det att grundlagsutskottet i sin tidigare utlåtandepaxis inte har ansett det vara ändamålsenligt att regeringspropositionen som var på remiss inte redogjorde för de motiveringar som framgår av planen för de offentliga finanserna i fråga om de föreslagna besparingarna i grundskyddet.

Propositionens konsekvensbedömning och motiveringar till lagstiftningsordningen har kompletterats utifrån remissvaren.

6.4 EU-rättsliga aspekter i utlåtandena

I en del utlåtanden ansågs det att den föreslagna ändringen inte är förenlig med EU-rätten eller annan internationell rätt. I remissvaren ansågs det att rätten att föra ut folkpension som tjänats in med stöd av att man varit bosatt i Finland inte kan förvägras på grund av principen om export i EU:s förordning om social trygghet och syftet med folkpensionslagen. I remissvaren ansågs det också att Finlands folkpension inte nödvändigtvis uppfyller alla kriterier för minimiförmån som ställs i förordningen om social trygghet.

Enligt Folkpensionsanstaltens utlåtande är det oklart om den nu föreslagna ändringen är tillräcklig för att ändra klassificeringen av folkpensionen enligt EU:s förordning om social trygghet eftersom förmånens natur inte ska ändras. Enligt Folkpensionsanstalten har denna oklarhet inte lyfts fram tillräckligt i propositionsutkastet. Folkpensionsanstalten ansåg i sitt utlåtande att det finns en konflikt mellan förordningen om social trygghet och den nationella lagen om folkpensionslagen ändras utan att också bilagorna till förordningen om social trygghet ändras så de motsvarar den ändrade klassificeringen av folkpensionen.

Å andra sidan understöddes förslaget i remissvaret med tanke på att ändringen också förenhetligar praxisen med Finlands grannländer inom EU.

Motiveringen till propositionen har preciserats med anledning av remissvaren.

6.5 Remissvar om konsekvenserna för olika befolkningsgrupper

I remissvaren fästes uppmärksamhet vid jämställdheten mellan könen och vid att de negativa konsekvenserna av den föreslagna ändringen riktas till äldre kvinnor som redan har en svagare ekonomisk ställning.

Enligt vissa utlåtanden försämrar propositionen jämlikheten mellan människor. I enskilda utlåtanden ansågs förslaget vara problematiskt till exempel med tanke på de internationella konventionerna om äldres rättigheter, rättigheter för personer med funktionsnedsättning och avskaffande av diskriminering av kvinnor. Ändringen ansågs försätta medborgarna i en ojämlig ställning bland annat på grund av att andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet

kan kompensera förlusten av Finlands folkpensionsinkomst, men alla länder gör det inte nödvändigtvis.

Remissvaren har beaktats vid den fortsatta beredningen av propositionen.

6.6 Övriga synpunkter

Folkpensionsanstalten framförde i sitt utlåtande en bedömning av de ökade omkostnaderna som verkställigheten av den föreslagna ändringen medför för Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten har efter utlåtandet lämnat en bedömning av den föreslagna ändringens konsekvenser för Folkpensionsanstaltens omkostnader. Propositionens konsekvensbedömning har kompletterats utifrån den bedömning som lämnats in efter att utlåtandet gavs.

I justitieministeriets utlåtande framfördes att det på basis av propositionen i viss mån förblir oklart om betalningen av folkpensionens barnförhöjning fortsätter till personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet. Utifrån remissvaren har förutsättningarna för betalning av barnförhöjningen preciserats i specialmotiveringen till propositionen.

I justitieministeriets remissvar fästes även uppmärksamhet vid bland annat frågor om propositionens struktur. Propositionens struktur har till följd av remissvaret ändrats och motiveringen har kompletterats.

Enligt Pensionsskyddscentralens utlåtande kan en ny beräkning av folkpensionerna för personer som är bosatta i Finland medföra extra arbete för Pensionsskyddscentralen eftersom Pensionsskyddscentralen är kontaktinstitut vid behandlingen av EU-pensionsansökningar. Remissvaret har beaktats i propositionen.

7 Specialmotivering

8 §. Bosättningskrav. I paragrafen föreskrivs det om förutsättningarna för bosättning. Det föreslås att hänvisningen till folkpensionen slopas från 2 mom. Endast personer som är bosatta i Finland har rätt till folkpension. Enligt beskrivningen ovan i avsnitt 2.6.4 förutsätter förordningen om social trygghet enligt etablerad uppfattning inte att en minimiförmån betalas till personer som är bosatta i andra stater.

Ändringen innebär att en person inte har rätt till folkpension om personen är bosatt utomlands, om det inte är fråga om ett land som omfattas av en överenskommelse om social trygghet och till vilket pension ska beviljas enligt bestämmelserna i överenskommelsen om social trygghet. Precis som för närvarande bedöms bosättning i Finland enligt 4 § i folkpensionslagen i enlighet med lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (19/2019). Enligt lagen i fråga grundar sig bedömningen av bosättningen för personer som omfattas av förordningen om social trygghet i första hand på förordningen om social trygghet och dess genomförandeförordning 987/2009.

Det föreslås att 2 mom. således ändras så att det i fortsättningen endast gäller familjepension och barnförhöjning. Dessutom föreslås det att en mening slopas från momentet som gäller förutsättningarna för tillämpning av förordningen om social trygghet. Avsikten med den senast nämnda ändringen är att bestämmelsen ska motsvara den nuvarande ordalydelsen i den nationella lagstiftningen i situationer där den nationella lagstiftningen tillämpas tillsammans med förordningen om social trygghet. Därför föreslås det också att 3 och 4 mom. upphävs. Till dessa delar är det inte fråga om en innehållsmässig ändring.

9 §. Bosättningskrav. I paragrafen föreskrivs om bosättningskrav som är en förutsättning för beviljande av förmånen. Det föreslås att 4 mom. ändras så att hänvisningen till pro rata-beräkningen enligt förordningen om social trygghet ska slopas.

Enligt EU-domstolens förhandsavgörande i målet C-189/16 kan en beräkning som baserar sig på pro rata-metoden enligt förordningen om social trygghet inte godkännas för beräkning av minimiförmånen. Utgångspunkten för beräkningen av minimiförmånen enligt förordningen om social trygghet är den nationella beräkningen. Eftersom det är motiverat att betrakta folkpensionen som en minimiförmån föreslås det att beräkningen av den ändras på motsvarande sätt. Därmed ska folkpensionerna för personer bosatta i Finland i fortsättningen beräknas enligt de nationella bestämmelserna om beräkning av förmåner också i sådana situationer där försäkringsperioder som personen har fullgjort i en annan stat har beaktats vid beräkningen av bosättningstiden på tre år. Folkpensionen beräknas för en pension som är bosatt i Finland så att också försäkringsperioderna i andra länder som tillämpar förordningen om social trygghet läggs till tiden i Finland och att pensionsbeloppet inte multipliceras med pro rata-koefficienten. Enligt bestämmelsen som fastställts i EU-domstolens rättspraxis ska även pensioner och ersättningar som sökanden fått från andra medlemsstater beaktas som inkomst på det sätt som föreskrivs i 22 § i folkpensionslagen.

De föreslagna ändringarna har ingen inverkan på beräkningen av familjepension vid tillämpning av förordningen om social trygghet.

65 §. Avbrytande av förmån på grund av flyttning utomlands. Paragrafen föreskriver om tidpunkten för avbrytande av en förmån då förmånstagaren flyttar utomlands för att bosätta sig där. Paragrafen föreslås ändras så att utbetalningen av förmånen enligt folkpensionslagen ska avbrytas från ingången av den månad som följer efter flyttningen utomlands. Det är fråga om en ändring av tidpunkten för avbrytande av utbetalningen av förmånen. Ändringen gäller alla förmåner enligt folkpensionslagen.

Då en person flyttar utomlands för att bosätta sig där fortgår utbetalningen av folkpensionen endast om pensionen ska betalas enligt bestämmelserna i överenskommelsen om social trygghet.

Utbetalningen av familjepension eller barnförhöjning kan fortgå om personen flyttar till ett land som tillämpar förordningen om social trygghet eller om förmånen måste betalas enligt bestämmelserna i överenskommelsen om social trygghet. De övriga lagstadgade förutsättningarna för betalning av en förmån ska naturligtvis också uppfyllas: till exempel för att få barnförhöjning ska personen bland annat fortfarande betala pension som berättigar till barnförhöjning.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Bestämmelsen innehåller en ikraftträdandebestämmelse. I paragrafen föreskrivs dessutom om tidpunkten för en ny beräkning av folkpensionerna för personer bosatta i Finland som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet och tidpunkten för avbrytande av utbetalningen av folkpensionerna för personer bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet. Dessutom ska bestämmelsen innehålla en övergångsbestämmelse.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

I förslaget föreslås inga bestämmelser på lägre nivå än lag.

9 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2025.

Folkpension som påbörjats för en i Finland bosatt person som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet före den föreslagna lagen har trätt i kraft beräknas på det sätt som förutsätts i artikel 58 i förordningen om social trygghet från följande tidpunkt då folkpensionen enligt lag justeras eller på ansökan av pensionstagaren också från en tidigare tidpunkt. I 24 § i folkpensionslagen föreskrivs om justering av folkpensionen. Pensionen justeras om inkomster eller pensionstagarens familjeförhållanden som inverkar på den ändras enligt bestämmelsen i fråga. Pensionen justeras med två års mellanrum om utländsk inkomst inverkar på den.

Om pensionstagaren är bosatt i ett land som tillämpar förordningen om social trygghet då lagen träder i kraft, avbryts utbetalningen av folkpensionen från ingången av månaden som följer efter att lagen trätt i kraft. Dessutom föreslås en bestämmelse i lagen om fortsatt utbetalning av en avbruten pension och om upphörande av en avbruten pension, som innehållsmässigt motsvarar 65 § 2 mom. och 74 § 2 mom. i folkpensionslagen. Om personen återvänder för att bosätta sig i Finland börjar den förmån som avbrutits betalas ut från ingången av månaden som följer efter återkomsten. Förmånen betalas dock retroaktivt för högst sex månader från meddelandet om att förmånstagaren återvänder.

Pensionen upphör utan särskilt beslut, om det inte inom två år från den avbrutna pensionen har framställts krav på att den ska betalas igen. Rättsskyddet tillgodoses genom att pensionstagaren får ett överklagbart beslut om avbrott i pensionen och kan också senare ansöka om pension på nytt.

Dessutom föreslås det att ett beslut, som Folkpensionsanstalten har meddelat innan den föreslagna lagen trätt i kraft, om utbetalning av en förmån till utlandet under ett år gäller den tid som fastställs i beslutet.

10 Verkställighet och uppföljning

Folkpensionsanstalten sköter i enlighet med sina lagstadgade uppgifter om genomförandet av de föreslagna ändringarna i prepositionen. Social- och hälsovårdsministeriet informerar om godkännandet och stadfästandet av lagen.

Konsekvenserna av ändringarna för folkpensionsutgiften kan följas med hjälp av Folkpensionsanstaltens statistik.

11 Förhållande till andra propositioner

Propositionen hänför sig till propositionen om statsbudgeten år 2025 och avses bli behandlad i samband med den.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

12.1 Rätt till grundläggande försörjning

Förmånerna enligt folkpensionslagen är av relevans framför allt med avseende på 19 § 2 mom. i grundlagen (se t.ex. GrUU 12/1995 rd, s 2, GrUU 48/2006 rd, s 2). Den föreslagna

bestämmelsen är av relevans även för FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976) och den reviderade europeiska sociala stadgan.

Enligt 19 § 2 mom. i grundlagen garanteras var och en genom lag rätt till grundläggande försörjning bland annat vid arbetsoförmåga och ålderdom. Bestämmelsen förutsätter att lagstiftaren garanterar var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 74, bland annat GrUU 55/2016 rd, s. 3 och GrUU 48/2006 rd, s. 2). De system som tryggar den grundläggande försörjningen ska vara så heltäckande att det inte uppstår grupper som får sitta emellan (RP 309/1993 rd, s. 70/II, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 6/2009 rd, s. 8/I). Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

I propositionen föreslås det att folkpensionslagen ändras så att folkpensionen ska betraktas som en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet. Pensionerna för förmånstagare som är bosatta i Finland beräknas enligt bestämmelserna i folkpensionslagen med beaktande av bestämmelsen i artikel 58 i förordningen om social trygghet. Propositionens mål är att stärka folkpensionssystemets syfte att trygga försörjningen för en person bosatt i Finland då personens arbetspension på grund av en kort yrkeskarriär eller låg inkomstnivå är liten eller om rätt till arbetspension inte finns.

Enligt en grov uppskattning leder det beräkningssätt som tillämpas på minimiförmånen till att pensionsbeloppet för en liten grupp av de folkpensionstagare som är bosatta i Finland ökar, vilket har positiva konsekvenser för denna grupps ställning.

Enligt en bedömning minskar folkpensionen något för största delen av dessa folkpensionstagare som är bosatta i Finland och som påverkas av ändringen. Detta beror på att man vid beräkningen av minimiförmånen kan beakta de faktiska pensionsinkomsterna från Finland och utlandet som andra pensionsinkomster. Ändringen påverkar folkpensioner som betalas ut gradvis i takt med att folkpensionen justeras. Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid behovet av indelning då stödet minskar (GrUU 17/2014 rd).

Den centrala frågan vid bedömningen som grundar sig på 19 § i grundlagen är huruvida den motivering som anförs för ändringarna i nivån på grundtryggheten med tanke på doktrinen på området grundläggande fri- och rättigheter är acceptabla och förenliga med proportionalitetskravet. En motsvarande skyldighet att bedöma ändringarnas godtagbarhet och proportionalitet kan härledas också ur bestämmelserna i ESK-konventionen och artikel 12 i europeiska sociala stadgan, enligt vilken konventionsstaterna har förbundit sig att stegvis höja sitt system för social trygghet till en högre nivå.

Enligt artikel 9 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. Enligt artikel 11 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna likaså rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna förbinder sig med stöd av artikel 2 i ESK-konventionen att till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga att rättigheterna i konventionen gradvis förverkligas i sin helhet med alla lämpliga medel, i synnerhet genom lagstiftning. Vid tryggandet av rättigheterna beaktas emellertid i enlighet med artikel 9 konventionsstatens tillgängliga resurser, som kan beaktas som tyngre skäl när sociala förmåner försämras. Enligt artikel 4 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna att i fråga om

åtnjutandet av de rättigheter som tillförsäkrats av staten i enlighet med konventionen kan staten endast underkasta dessa rättigheter sådana begränsningar som är angivna i lag och då bara i den utsträckning detta är förenligt med rättigheternas natur samt uteslutande i syfte att främja det allmänna välbefindandet i ett demokratiskt samhälle. Kommittén för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, som övervakar genomförandet av ESK-konventionen, har utarbetat riktlinjer för hur förpliktelseerna enligt konventionen och ändringar som görs i dessa ska tolkas.

Artikel 12 i europeiska sociala stadgan ålägger medlemsstaterna att inrätta ett system för social trygghet som tryggar medborgarnas försörjning i händelse av risker som hänför sig till avbrott i arbetslivet. Artikel 13 i stadgan åter tryggar var och en som inte har tillräckliga inkomster eller medel och som inte kan skaffa sådana inkomster eller medel genom egna ansträngningar eller på något annat sätt rätt till social hjälp. Enligt del V artikel G i den reviderade europeiska sociala stadgan får de rättigheter som tryggas genom stadgan inte göras till föremål för andra inskränkningar eller begränsningar än de som anges i stadgan, med undantag för sådana som anges i lag och som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle som garanti för andras fri- och rättigheter eller som skydd för samhällets intresse, den nationella säkerheten eller allmän hälsa eller moral.

Propositionen ingår i en helhet som regeringen valt för att stärka de offentliga finanserna. Läget för de offentliga finanserna har försvårats avsevärt av att Finlands ekonomiska tillväxt under de senaste drygt tio åren har varit svag jämfört med tidigare, de övriga nordiska länderna och genomsnittet i EU. Under de kommande åren försvagas förutsättningarna för ekonomisk tillväxt av befolkningsutvecklingen. De offentliga finanserna har uppvisat ett underskott sedan 2009. Utan en betydande ändring av den ekonomiska politiken fortsätter skuldkvoten att öka under 2020-talet. Även om statens skuldförmåga fortfarande är god så försämras den stadigt om de offentliga finanserna inte stärks. Eventuella kriser de kommande åren kan leda till en situation där det allmänna på grund av begränsningar i de offentliga finanserna inte kan reagera på kriser på ett ändamålsenligt sätt. Då blir man alltför plötsligt tvungen att spara på de offentliga utgifterna och skärpa beskattningen.

Enligt finansministeriet är det underskott som ökar skulden i Finlands offentliga ekonomi betydande och en stabilisering av skuldkvoten i den offentliga ekonomin förutsätter snabba och betydande åtgärder under de kommande åren. På grund av den i en internationell jämförelse höga skattebelastningen och tryggandet av förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kan enligt finansministeriet en balans inte helt uppnås genom åtstramning av beskattningen. Regeringens mål att balansera de offentliga finanserna förutsätter därför också direkta inbesparingar. Genom hållbarhet i den offentliga ekonomin eftersträvar regeringen att det allmänna i framtiden bättre ska kunna svara för sina förpliktelser.

Den långvariga strukturella obalansen mellan utgifter och inkomster inom de offentliga finanserna kan också anses vara en konstitutionellt godtagbar grund för att kritiskt bedöma den nuvarande inriktningen av utkomstförmånerna och ingripa i observerade oändamålsenligheter. Grundlagsutskottet har i sin etablerade praxis ansett att det vid dimensioneringen av de sociala rättigheterna ligger helt i linje med den handlingskyldighet som ålagts lagstiftaren att den sociala tryggheten planeras och utvecklas enligt samhällets ekonomiska resurser och att man kan ta hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna vid dimensioneringen av förmåner som direkt finansieras av det allmänna (t.ex. GrUU 6/2015 rd). Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis kan statsfinansiella sparmål under en lågkonjunktur vara en godtagbar grund för att i viss mån också göra ingrepp i nivån på de grundlagsfästa rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 10/II, GrUU 25/2012 rd och GrUU 44/2014

rd). Inte heller då får bestämmelserna sammantaget äventyra tillgodoseendet av en grundläggande fri- och rättighet som tryggas i grundlagen (GrUU 10/2015 rd).

Även om folkpensionsbeloppet enligt grov uppskattning minskar för en del av pensionstagarna som är bosatta i Finland på grund av de föreslagna ändringarna, tar propositionen inte ställning till folkpensionens nivå enligt folkpensionslagen. Beräkning av folkpensionen enligt bestämmelserna och principerna om minimiförmån förbättrar fördelningen av förmånen till de pensionstagare vars arbetsbaserade pension är låg. Propositionen kan således inte i ljuset av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis eller internationella avtalsförpliktelser anses vara problematisk med avseende på rätten till tryggad grundläggande försörjning.

Ändringsförslaget grundar sig å andra sidan på att det i ljuset av EU-domstolens nyare rättspraxis är motiverat att betrakta folkpensionen som en minimiförmån enligt förordningen om social trygghet. Vid beräkningen av förmånen är det enligt EU-domstolens rättspraxis inte godtagbart att tillämpa pro rata-beräkningen enligt förordningen. Slopandet av detta i fråga om folkpensionstagare bosatta i Finland grundar sig således på EU-rätten som den nationella lagstiftningen ska motsvara.

På grund av den föreslagna ändringen betalas folkpension inte längre till personer som är bosatta i ett land som tillämpar förordningen om social trygghet och utbetalningen av folkpensioner som betalas till dessa länder avbryts från ingången av månaden som följer efter att lagen trätt i kraft. Dessutom föreslås det att bestämmelsen om verkställighet i folkpensionslagen förenhetligas med annan bosättningsbaserad lagstiftning om social trygghet så att utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen avbryts från ingången av månaden efter flyttningen utomlands.

Termen ”var och en” i 19 § 2 mom. i grundlagen uttrycker den linje som antogs i samband med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna, enligt vilken de grundläggande fri- och rättigheterna tillkommer alla som hör under Finlands jurisdiktion (RP 309/1993 rd, s. 24, 42). Detta hindrar dock inte att rätten till grundläggande utkomstförmåner kopplas till bosättning eller arbete i Finland (GrUU 73/2014 rd, s. 2/II, GrUU 22/2004 rd, s. 2/II, GrUU 39/2018 rd).

Den regeringsproposition som ledde till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna 1995 innehöll ett förslag till lagförbehåll enligt vilket bosättning eller arbete genom lag kunde ställas som grund för beviljande eller bestämmande av de förmåner som avses i 19 § 2–4 mom. i den gällande grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 84; 15 a § 5 mom. i det dåvarande lagförslaget). Avsikten med den då föreslagna bestämmelsen var att göra det möjligt att genom lag föreskriva om förutsättningarna för beviljande av en förmån och också om indelning av förmånen enligt längden på arbetet eller bosättningen i Finland. Grundlagsutskottet strök regeringens föreslagna bestämmelse i grundlagen eftersom den var onödig. Utskottet ansåg att den föreslagna bestämmelsen innehåller ”just det slag av kriterier som enligt de allmänna lärorna om grundläggande fri- och rättigheter, inte minst synpunkter på acceptabilitet och proportionalitet, och berättigar till begränsningar av avsett slag” (GrUB 25/1994 rd, s 11).

Utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen avbryts enligt den gällande lagen ett år efter flyttningen till utlandet. Utbetalningen av förmåner enligt folkpensionslagen till personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet har grundat sig på den tidigare tolkningen av förordningarna om social trygghet. Utgångspunkten i lagstiftningen om bosättningsbaserad social trygghet är att bosättningsbaserade förmåner inte betalas till personer som är bosatta utomlands. De föreslagna ändringarna kan i ljuset av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis således inte anses vara problematiska med avseende på rätten till tryggad grundläggande försörjning.

12.2 Jämlik behandling

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Bestämmelsen uttrycker utöver kravet på juridisk likabehandling även en idé om faktisk jämlikhet. Den innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 42). Kravet på jämlik behandling riktas också till lagstiftaren. Genom lag kan människor eller människogrupper inte godtyckligt ställas i mer eller mindre förmånlig situation än andra.

I 6 § 2 mom. i grundlagen finns en bestämmelse om icke-diskriminering enligt vilken ingen får utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen är inte uttömmande, eftersom särbehandling är förbjuden också av någon annan orsak som gäller en person än en sådan som specifikt nämns i förteckningen. En sådan orsak kan vara till exempel samhällelig ställning (RP 309/1993 rd, s. 43–44, GrUU 53/2016 och GrUU 31/2014 rd). Grundlagsutskottet har brukat anse att jämlikhetsaspekterna i 6 § i grundlagen spelar en viss roll såväl när medborgarna ges fördelar eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter (GrUU 31/2014 rd). Jämlikhetsbestämmelsen kräver ändå inte att alla medborgare i alla avseenden ska behandlas lika, om inte förhållandena är likadana.

Grundlagen förbjuder inte all särbehandling av olika människor. Särbehandling kan även grunda sig på ett i princip förbjudet skäl som nämns i 6 § 2 mom. i grundlagen. Det väsentliga är om det är möjligt att motivera särbehandling utifrån en persons egenskaper på ett sätt som är godtagbart med hänsyn till systemet för de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 48/I, GrUU 9/2000 rd, s. 2/I, GrUU 14/2006 rd, s. 2/I, och GrUU 4/2016 rd, s. 2–3).

I EU-rätten fastställs likställighetsprincipen i artikel 20 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Enligt den artikeln är alla lika inför lagen. Bestämmelsen om icke-diskriminering finns i artikel 21.1.

Den ändring som föreslås i propositionen gäller de folkpensionstagare som omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet. Förordning 1408/71 som föregick förordningen om social trygghet har ansetts förhindra att pensionsinkomster som betalats från andra medlemsstater beaktas i folkpensionen, vilket innebär att den kalkylerade arbetspensionen i Finland har beaktats som pensionsinkomst. En sådan beräkningsmetod kan ha varit antingen till fördel eller nackdel för personen. Enligt bestämmelsen i bilagan till den gällande förordningen om social trygghet har arbetspensioner som betalats från andra beaktats, men inte bosättningsbaserade pensioner. Till följd av ändringen beaktas de förmåner som räknas upp i 22 § i folkpensionslagen som pensionsinkomst i folkpensionen för personer som är bosatta i Finland oberoende av om personen omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet eller inte, vilket förbättrar jämlikheten mellan personer.

Såsom beskrivs i avsnitt 4.2.1 inverkar avbrytandet av utbetalningen av folkpensioner för personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet mest på äldre kvinnor. Skillnaden beror på att majoriteten av folkpensionstagarna som är bosatta utomlands är kvinnor som får ålderspension. Att en person inte är bosatt eller arbetar i Finland är dock med tanke på grundlagen ett godtagbart skäl att behandla personen annorlunda i fråga om de sociala trygghetsförmåner som betalas från Finland än personer som bor i Finland. Förordningen om social trygghet ålägger inte heller medlemsstaterna att betala ut en förmån av minimiförmånskaraktär till ett annat land som tillämpar förordningen om social trygghet.

12.3 Sammandrag

Regeringen anser med stöd av vad som anförts ovan att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. I enlighet med grundlagsutskottets utlåtandepraxis är det godtagbart att utgå från att en stat inte har någon generell och absolut skyldighet att tillförsäkra andra än de som stadigvarande bor inom dess territorium eller jurisdiktion de grundskyddsförmåner som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet har dock inte tidigare tagit ställning till frågan om att utbetalningen av folkpensioner enligt folkpensionslagen för personer som är bosatta i länder som tillämpar förordningen om social trygghet avbryts genom en lagändring. Därför anser regeringen det dock vara önskvärt att ett utlåtande om propositionen begärs av grundlagsutskottet.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen (568/2007) 8 § 3 och 4 mom. samt
ändras 8 § 2 mom., 9 § 4 mom. och 65 § 1 mom., som följer:

8 §

Bosättningskrav

Även en person som inte är bosatt i Finland har rätt till barnförhöjning och familjepension, om han eller hon bor i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas.

9 §

Krav på bosättningstid

När förordningen om social trygghet tillämpas beaktas vid behov personens försäkringsperioder i någon annan stat när bosättningstiden enligt 1 och 3 mom. räknas ut, förutsatt att personen har varit bosatt i Finland minst ett år.

65 §

Avbrytande av förmån på grund av flyttning utomlands

Om en förmånstagare flyttar utomlands för att bosätta sig där, avbryts utbetalningen av förmånen från ingången av månaden efter flyttningen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Folkpension som har börjat innan denna lag trätt i kraft för en i Finland bosatt person som omfattas av tillämpningsområdet för den förordning om social trygghet som avses i 7 § 1 punkten i den lag som ändras genom denna lag eller för den grundförordning som avses i 7 § 2 punkten i den lagen beräknas på det sätt som förutsätts i artikel 58 i grundförordningen på ansökan av pensionstagaren eller när pensionen justeras vid lagens ikraftträdande eller vid en senare tidpunkt. Om pensionstagaren vid ikraftträdandet av lagen är bosatt i en stat som tillämpar grundförordningen, avbryts utbetalningen av folkpensionen från ingången av månaden efter ikraftträdandet av lagen. När förmånstagaren har återvänt till Finland för att bosätta sig här börjar den förmån som avbrutits betalas ut från ingången av månaden efter den under vilken förmånstagaren återvände. Förmånen betalas dock retroaktivt för högst sex månader före meddelandet om att förmånstagaren återvänder. En avbruten pension upphör utan särskilt beslut, om det inte inom två år från avbrottet framställts krav på att pensionen ska betalas.

Ett beslut som Folkpensionsanstalten har meddelat med stöd av 65 §, sådan den gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om utbetalning av en förmån i ett år från flyttningen utomlands, gäller trots bestämmelserna i denna lag under den tid som anges i beslutet.

Helsingfors den 23 september 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

Lag

om ändring av folkpensionslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i folkpensionslagen (568/2007) 8 § 3 och 4 mom. samt
ändras 8 § 2 mom., 9 § 4 mom. och 65 § 1 mom., som följer:

Gällande lydelse

8 §

Bosättningskrav

En i Finland bosatt person har rätt till folkpension, familjepension och barnförhöjning. En förutsättning för familjepension är därutöver att även förmånslåtare vid sin död bodde i Finland och en förutsättning för barnförhöjning att även barnet bor i Finland.

Även en person som inte är bosatt i Finland har rätt till folkpension och barnförhöjning, om han eller hon bor i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas. *I detta fall krävs även att personen omfattas av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet och att han eller hon har bott eller arbetat i Finland.*

Även en person som inte är bosatt i Finland har rätt till familjepension, om han eller hon bor i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas. I detta fall krävs även att förmånslåtare omfattades av tillämpningsområdet för förordningen om social trygghet, hade bott eller arbetat i Finland och vid sin död bodde i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas.

Om rätt till pension uppkommer med stöd av 2 eller 3 mom., har personen endast rätt till en pro rata-pension beräknad enligt förordningen om social trygghet.

Föreslagen lydelse

8 §

Bosättningskrav

En i Finland bosatt person har rätt till folkpension, familjepension och barnförhöjning. En förutsättning för familjepension är därutöver att även förmånslåtare vid sin död bodde i Finland och en förutsättning för barnförhöjning att även barnet bor i Finland.

Även en person som inte är bosatt i Finland har rätt till barnförhöjning och familjepension, om han eller hon bor i en stat där förordningen om social trygghet tillämpas.

Gällande lydelse

9 §

Krav på bosättningsstid

För att folkpension och barnförhöjning skall beviljas krävs det att sökanden har varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år.

Kravet på bosättningsstid gäller dock inte den vars arbetsförmåga har inträtt medan han eller hon varit bosatt i Finland och innan han eller hon har fyllt 19 år. Kravet på bosättningsstid gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som får handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyller 16 år.

För att familjepension skall beviljas krävs det att förmånslåtare hade varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år. För att efterlevandepension skall beviljas krävs det dessutom att också den efterlevande maken före förmånslåtarens död har varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år och flyttat till Finland inom ett år efter förmånslåtarens död. I fråga om barnpension krävs det att barnet har bott i Finland vid tidpunkten för förmånslåtarens död eller flyttat till Finland inom ett år efter förmånslåtarens död. Kravet på bosättningsstid gäller dock inte en förmånslåtare som vid sin död inte hade fyllt 19 år eller en efterlevande make som vid förmånslåtarens död inte hade fyllt 19 år.

När förordningen om social trygghet tillämpas beaktas vid behov personens försäkringsperioder i någon annan stat när bosättningsstiden enligt 1 och 3 mom. räknas ut, förutsatt att personen har varit bosatt i Finland minst ett år. *I detta fall har personen endast rätt till en pro rata-pension beräknad enligt förordningen om social trygghet.*

65 §

Avbrytande av förmån på grund av flyttning utomlands

Om en förmånstagare flyttar utomlands för att bosätta sig där, *utbetalas förmånen för ett år från ingången av den månad som följer på*

Föreslagen lydelse

9 §

Krav på bosättningsstid

För att folkpension och barnförhöjning skall beviljas krävs det att sökanden har varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år.

Kravet på bosättningsstid gäller dock inte den vars arbetsförmåga har inträtt medan han eller hon varit bosatt i Finland och innan han eller hon har fyllt 19 år. Kravet på bosättningsstid gäller inte heller den som ansöker om sjukpension och som får handikappbidrag för personer under 16 år när han eller hon fyller 16 år.

För att familjepension skall beviljas krävs det att förmånslåtare hade varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år. För att efterlevandepension skall beviljas krävs det dessutom att också den efterlevande maken före förmånslåtarens död har varit bosatt i Finland minst tre år efter att ha fyllt 16 år och flyttat till Finland inom ett år efter förmånslåtarens död. I fråga om barnpension krävs det att barnet har bott i Finland vid tidpunkten för förmånslåtarens död eller flyttat till Finland inom ett år efter förmånslåtarens död. Kravet på bosättningsstid gäller dock inte en förmånslåtare som vid sin död inte hade fyllt 19 år eller en efterlevande make som vid förmånslåtarens död inte hade fyllt 19 år.

När förordningen om social trygghet tillämpas beaktas vid behov personens försäkringsperioder i någon annan stat när bosättningsstiden enligt 1 och 3 mom. räknas ut, förutsatt att personen har varit bosatt i Finland minst ett år.

65 §

Avbrytande av förmån på grund av flyttning utomlands

Om en förmånstagare flyttar utomlands för att bosätta sig där, *avbryts utbetalningen av*

Gällande lydelse

flyttningen. Utbetalningen av förmånen avbryts dock från ingången av månaden efter flyttningen, om inte förmånstagaren omedelbart innan han eller hon flyttade utomlands varit bosatt i Finland i ett års tid.

När förmånstagaren har återvänt till Finland för att bosätta sig här börjar den förmån som avbrutits betalas ut från ingången av månaden efter den under vilken förmånstagaren återvände. Förmånen betalas retroaktivt för högst sex månader före meddelandet om att förmånstagaren återvänder.

Föreslagen lydelse

förmånen från ingången av månaden efter flyttningen.

När förmånstagaren har återvänt till Finland för att bosätta sig här börjar den förmån som avbrutits betalas ut från ingången av månaden efter den under vilken förmånstagaren återvände. Förmånen betalas retroaktivt för högst sex månader före meddelandet om att förmånstagaren återvänder.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Folkpension som har börjat innan denna lag trätt i kraft för en i Finland bosatt person som omfattas av tillämpningsområdet för den förordning om social trygghet som avses i 7 § 1 punkten i den lag som ändras genom denna lag eller för den grundförordning som avses i 7 § 2 punkten i den lagen beräknas på det sätt som förutsätts i artikel 58 i grundförordningen på ansökan av pensionstagaren eller när pensionen justeras vid lagens ikraftträdande eller vid en senare tidpunkt. Om pensionstagaren vid ikraftträdandet av lagen är bosatt i en stat som tillämpar grundförordningen, avbryts utbetalningen av folkpensionen från ingången av månaden efter ikraftträdandet av lagen. När förmånstagaren har återvänt till Finland för att bosätta sig här börjar den förmån som avbrutits betalas ut från ingången av månaden efter den under vilken förmånstagaren återvände. Förmånen betalas dock retroaktivt för högst sex månader före meddelandet om att förmånstagaren återvänder. En avbruten pension upphör utan särskilt beslut, om det inte inom två år från avbrottet framställts krav på att pensionen ska betalas.

Ett beslut som Folkpensionsanstalten har meddelat med stöd av 65 §, sådan den gällde vid ikraftträdandet av denna lag, om utbetalning av en förmån i ett år från flyttningen utomlands, gäller trots bestämmelserna i denna lag under den tid som anges i beslutet.

